

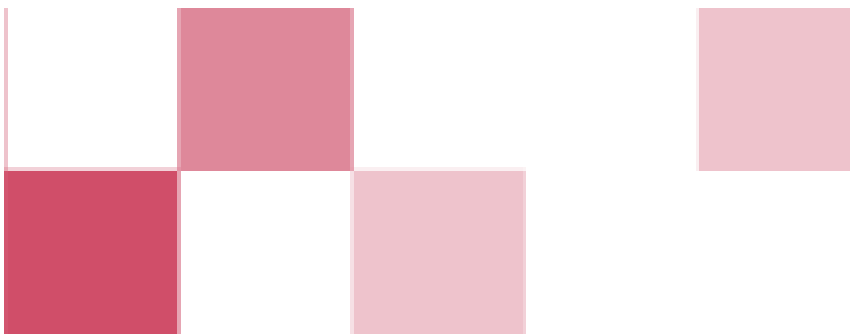
Actuació N°

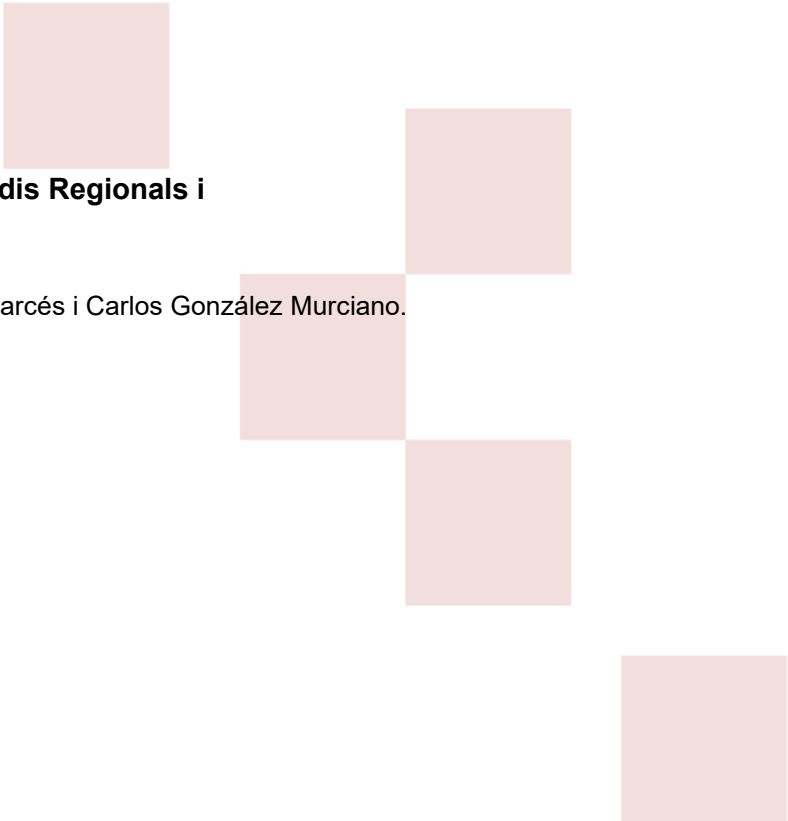
2.3.2

Les polítiques de prevenció i seguretat ciutadana des d'una òptica metropolitana

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Març 2021

**Treball realitzat per l'equip de l'Institut d'Estudis Regionals i
Metropolitans de Barcelona (IERMB).**

Autors/es: Marta Murrià Sangenís, Cristina Sobrino Garcés i Carlos González Murciano.

Sumari

Introducció	3
1. Objectius i estructura.....	4
2. Fonts d'informació i aspectes metodològics	4
3. Marc teòric i competencial de les polítiques públiques de seguretat i prevenció ..	5
3.1. Marc teòric	6
3.2. Marc competencial de les polítiques de seguretat i prevenció a l'estat espanyol	10
4. Component metropolità de la victimització i de la percepció de seguretat	19
5. Seguretat i Prevenció als municipis de l'AMB	24
5.1. Participació i perfil de resposta	24
5.2. Els municipis i la seguretat.....	25
5.3. Opinió sobre l'abordatge metropolità de la seguretat i la prevenció	32
6. Identificació de les iniciatives de resposta municipals i intermunicipals en matèria de convivència, prevenció i seguretat	41
7. Conclusions i línies de treball futures	45
8. Bibliografia	47

Introducció

El Pla d'Actuació Metropolitana de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 2019-2023 ratifica que el territori metropolità és un espai dinàmic i complex que, si bé tan sols representa el dos per cent del territori català, inclou prop de la meitat de la població de Catalunya i conforma una realitat territorial en la que ja no existeix un sol nucli central (tot i que té un predomini) sinó que existeixen diversos nodes metropolitans (Martí, Barres 2020). Així, a l'àrea metropolitana de Barcelona s'ha produït un augment del 40% del teixit urbà; s'ha duplicat el territori dedicat a les zones comercials, a les industrials i a les infraestructures i, alhora, més d'un 40% de les persones ocupades treballen en un municipi en el que no resideixen (Martí, Barres, 2020). Al llarg d'aquests anys de transformació del territori, amb la idea d'oferir solucions de manera coordinada i amb una clara acció institucional, l'AMB ha anat treballant en diversos àmbits com ara la mobilitat, la sostenibilitat, la cohesió social i urbana, etc., els quals, sense dubte, són àmbits de treball eminentment metropolitans. En canvi, l'àmbit de les polítiques de prevenció i seguretat urbana, degut a la seva pròpia articulació històrica, pateix una fragmentació institucional que dificulta la resolució de les problemàtiques urbanes, les quals ja no s'emmarquen en els límits administratius i territorials dels municipis, sinó que tenen un component eminentment metropolità.

En efecte, aquest fet també s'ha constatat a partir dels resultats de les successives edicions de l'Enquesta de Victimització de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (EVAMB), que mostra com la victimització de la població no es circumscriu als límits de residència sinó que ressegueix les seves pautes de mobilitat i, malgrat que la ciutat de Barcelona presenta una elevada autocontenció delictiva, es produeixen fluxos de victimització entre altres nodes territorials de l'àmbit metropolità com són les zones del Besòs i del Llobregat continu, on s'ubiquen les altres grans ciutats de la metròpoli. Al llarg d'aquests anys, les anàlisis de l'EVAMB també ens han permès saber que el continu urbà, juntament amb el nou model de relacions i de mobilitats, modifica les pautes delictives en el territori metropolità. D'una banda, l'aparició de nous pols de centralitat i d'atracció de població fa que, a les hores de més trànsit, en els moments on hi ha un gran nombre de persones es multipliquin les ocasions, les oportunitats i el nombre de víctimes potencials. D'altra banda, cadascun dels municipis metropolitans és l'escenari d'uns episodis delictius que afecten no només els residents del mateix municipi, sinó també els habitants de les poblacions veïnes. Per tant, aquests indrets esdevenen pols d'atracció delictiva a nivell metropolità i en aquest sentit, es pot afirmar que les polítiques de seguretat i prevenció urbana, com altres àmbits de la vida metropolitana, es troben subjectes als processos de metropolinització. De la mateixa manera, la percepció d'inseguretat també té dimensió metropolitana, com a resultat del creixement demogràfic i la desigual distribució residencial dels grups socials en el territori, que afecta la construcció social de la inseguretat en termes de vivència del propi barri i també en referència a l'estigmatització d'on viuen determinats perfils de població.

Paral·lelament, arrel dels efectes econòmics i sanitaris que ha generat la COVID 19, han sorgit algunes aliances entre municipis en l'àmbit de la seguretat i prevenció urbanes. Aquest fet, gens estrambòtic des del punt de vista de la gestió de recursos públics, permet als municipis explorar noves estratègies de treball i donar resposta conjunta a la resolució de problemes vinculats a la seguretat que van més enllà del minifundisme municipal històric de Catalunya (Font, 2017) i que es poden considerar com a les primeres passes que tenen capacitat d'anar més enllà de bones pràctiques anecdòtiques entre municipis, i fins i tot, es poden comprendre com les primeres experiències que posen a prova aquest abordatge metropolità o, si més no intermunicipal, de les polítiques de seguretat i prevenció.

Enfront aquest escenari, l'Àrea de Seguretat i Convivència de l'IERMB considera escaient la reflexió entorn a les polítiques de seguretat i prevenció des d'una òptica metropolitana amb l'objectiu d'encabir en un futur no molt llunyà, unes directrius metropolitanes en les polítiques públiques de seguretat i prevenció, així com, construir la narrativa compartida que permeti dibuixar un horitzó metropolità d'innovació pública.

1. Objectius i estructura

L'any 1990, davant la constatació que el fenomen de la inseguretat depassava els límits municipals de les ciutats metropolitanas, l'Enquesta de Victimització de Barcelona s'amplià a tot el territori metropolità. S'inicià així una llarga tradició d'anàlisi de la seguretat urbana amb òptica metropolitana, amb l'objectiu de dotar a l'AMB i als seus municipis de coneixement orientat a la presa de decisions en polítiques de seguretat i prevenció. L'Enquesta de Victimització de l'AMB (EVAMB) constitueix avui en dia una font d'informació per la presa de decisions a nivell estratègic entre els municipis que la utilitzen, i en són exemples la seva vinculació amb instruments de planificació com han estat els successius plans de prevenció i seguretat de Barcelona o el Pla de Seguretat de L'Hospitalet de Llobregat. Amb tot, 30 anys després, encara no s'ha desplegat tot el potencial de l'EVAMB com a possible eix vertebrador de l'abordatge metropolità de la inseguretat urbana, i és per això que davant de realitats que depassen els límits administratius de les ciutats, segueix essent necessari crear un espai metropolità permanent d'intercanvi d'informació, generació de coneixement i de creació de mecanismes d'actuació en matèria de seguretat i prevenció des d'una òptica metropolitana.

La creació d'aquest espai requereix d'una reflexió prèvia sobre què són les polítiques de prevenció i seguretat que volem pel segle XXI, per tal d'articular un servei públic modern metropolità que vagi més enllà del que proporciona el sistema de justícia penal i els cossos de seguretat. També requereix de conèixer quins són els problemes de seguretat que afronten els municipis, com els aborden i quina és la seva necessitat d'intervenir de gestió en termes metropolitans. En aquest sentit, l'objectiu general d'aquest treball és donar un impuls a la generació d'espais a escala metropolitana i/o intermunicipal on integrar diagnòstics, prioritzar àmbits i articular propostes conjuntes i operatives per l'abordatge de la seguretat i la prevenció als municipis de la metròpoli barcelonina, detectant alhora les fortaleces i les necessitats que el mateix territori necessita. Amb aquest finalitat i en el marc d'aquesta mateixa reflexió, s'ha plantejat un seguit d'objectius específics que a continuació es detallen:

- Exposar el marc teòric de les polítiques públiques de seguretat i prevenció.
- Analitzar el marc competencial de les polítiques públiques de seguretat i prevenció des d'una òptica metropolitana.
- Explorar quins són els problemes en l'àmbit de la seguretat i la prevenció que tenen els municipis que conformen l'AMB.
- Determinar quines són les necessitats dels municipis a l'hora de metropolinitzar les polítiques de seguretat i prevenció urbanes.

Per dur a terme cadascun d'aquests objectius s'han tingut en compte diferents fonts d'informació que en el següent apartat s'explicaran.

2. Fonts d'informació i aspectes metodològics

La metodologia dissenyada i emprada en aquest projecte és mixta, ja que s'han combinat diferents fonts d'informació i tècniques de recollida diverses per cadascun dels objectius proposats. Per analitzar el marc teòric i el marc competencial de les polítiques públiques de seguretat i prevenció dels municipis de l'AMB s'ha dut a terme un anàlisi documental i jurídic multinivell amb una doble finalitat; d'una banda, exposar el marc teòric i acadèmic i, d'altra banda, mostrar les competències i el marc jurídic en què s'assigna en la divisió administrativa estat-autonomia-municipi.

Seguidament, amb la idea d'explorar i determinar quins són els problemes que pateixen els municipis en l'àmbit de la seguretat i prevenció a nivell metropolità, s'han considerat dues fonts d'informació. La primera font ha estat la creació d'un qüestionari específic per aquesta recerca dirigit als responsables de seguretat i prevenció dels 36 municipis de l'AMB amb la idea de reconèixer i explorar quins són els seus principals problemes en aquesta matèria, alhora que determinar la necessitat d'un servei metropolità per a la promoció de les polítiques públiques de seguretat i prevenció. És la primera vegada que es duu a terme un qüestionari d'aquesta mena i que es consulta als municipis sobre aquestes qüestions de manera directa. El període de recollida d'informació ha estat comprès entre els mesos d'octubre de 2020 i de febrer 2021, i han participat 34 dels 36 municipis que formen part de l'AMB (El Papiol i la Palma de Cervelló són els únics municipis que no han participat). A tots ells, vagi per endavant, els agraïm la seva participació. La segona font d'informació és l'EVAMB, en concret, els resultats l'edició 2020 els quals es presenten de manera sintètica i instrumental¹ per tal comprendre la magnitud metropolitana de la victimització i els resultats també de l'edició 2017.

Per últim, donada l'emergència sanitària i econòmica de la COVID-19, de manera exploratòria i amb la idea de copsar algunes de les accions dutes a terme sota el paraigües de les polítiques de prevenció i seguretat metropolitanas, s'ha recopilat les diverses iniciatives que s'han dut a terme des dels municipis a partir de fonts primàries i secundàries, especialment a partir d'aquelles que han estat identificades per l'Àrea de desenvolupament econòmic i social de la AMB durant la primera onada de la COVID-19. Aquest recull, eminentment exploratori, posteriorment s'ha sistematitzat conceptualment per determinar quins han estat els principals àmbits d'actuació.

Continguts de l'informe

L'informe s'estructura en els següents capítols:

- *Capítol 1 i 2.* Presentació dels objectius i de les fonts utilitzades.
- *Capítol 3.* Anàlisi del marc teòric i competencial de les polítiques públiques de seguretat i prevenció urbanes.
- *Capítol 4.* Síntesi del component metropolità de la victimització i de la percepció de seguretat.
- *Capítol 5.* Principals resultats del qüestionari administrat als municipis sobre problemes de seguretat i el seu abordatge amb òptica metropolitana; i sistematització de les diverses iniciatives que es van dur a terme els municipis durant la primera onada de la COVID-19.
- *Capítol 6.* A mode de síntesi es presenten les principals idees d'aquest informe.

3. Marc teòric i competencial de les polítiques públiques de seguretat i prevenció

Garantir la necessitat de seguretat sempre ha estat un propòsit present de les organitzacions socials al llarg de la història de la humanitat. Tradicionalment, la provisió de la seguretat, així com la seva organització constitueix un dels monopolis de l'Estat que bàsicament es caracteritza per governar la seguretat a través de la força deixant de banda altres possibles estratègies (Wood i Shearing, 2001). Des fa ja alguns anys, en concret, des de la crisi financera i econòmica del 2008, les democràcies europees pateixen una crisi de

¹ Per ampliar informació veure els informes de l'EVAMB.

confiança que està provocant una àmplia revisió dels seus marcs d'actuació (entre d'altres, Rendueles, 2020; Harari, 2018; Standing, 2013). En aquest context, les polítiques públiques pròpies dels estats de benestar se'ls plantegen una sèrie de reptes que indubtablement hauran de confrontar i, com altres àmbits del món urbà els caldrà revisar, i encara que no és el primer cop que es capitulen², més enllà d'estar sotmeses a aquest procés d'escorcoll, és evident que se'ls planteja un nou desafiament de com governar, proveir i articular les polítiques de seguretat i prevenció urbanes del segle XXI.

No hi ha dubte que les polítiques de seguretat i prevenció urbanes són una dimensió fonamental en la construcció dels estats moderns i que, a més, ocupen i monopolitzen debats i enfocaments diversos. Ara bé, determinar què són i què no són les polítiques de seguretat i prevenció (és a dir, quin és l'objecte i qui se'n ocupa) és complex i força ambigu, doncs abrigalla tants processos i tantes esferes vitals com aquelles que es cregui que és necessari assegurar. Des de l'equip de Convivència i Seguretat Urbana de l'IERMB entenem que les polítiques públiques de seguretat són aquelles que s'ocupen dels problemes públics relacionats amb la seguretat (tan simple i tan complex) i que atenen: a) totes aquelles qüestions relacionades amb la delinqüència i el delicte i, b) aquelles qüestions que tenen relació amb la vivència tranquil·la i segura dels barris ciutats, i que, per tant afecten a altres qüestions que poden incidir en aquesta vivència com: la *problematització securitària* i les seves conseqüències, de les relacions de convivència (sempre conflictives), dels processos d'exclusió social, del creixement urbanístic i la degradació urbana. Enfront aquest escenari, s'albiren enfocaments i abordatges diferents que, en la majoria de les vegades, es caracteritzen per ser més reactius que preventius.

Per emplaçar les polítiques de seguretat del segle XXI a la metròpoli, a continuació, es durà a terme una breu introducció a les polítiques de seguretat i prevenció urbana, tant des de la seva concepció teòrica, com des de la concepció competencial.

3.1. Marc teòric

Les polítiques públiques de seguretat i prevenció s'emmarquen en l'Estat de Dret el qual es fonamenta en la idea de protecció, seguretat, igualtat i legalitat democràtica. Sense perdre de vista aquestes idees i, malgrat les seves contradiccions, les polítiques de seguretat i prevenció urbanes responen principalment a dos àmbits d'actuació. En primer lloc, totes aquelles qüestions relacionades amb el delicte (com reduir, prevenir i gestionar) i, en segon lloc, aquells aspectes relacionats amb la percepció de la seguretat, que com sabem, des dels anys 60 és un objecte d'estudi propi que no té perquè estar relacionat amb la delinqüència.

L'organització institucional de les polítiques de seguretat i prevenció en el context europeu és diversa i està subjecte als diversos models d'estats de benestar; als graus de centralització institucional així com dels seus marcs legals i competencials (Torrente, 2020; Crawford, 2009). Malgrat aquesta diversitat europea, existeix un corpus teòric compartit sobre quina ha estat l'evolució en el govern de la seguretat i la prevenció, així com quins són els operadors que l'administren.

Tenint en compte aquestes vicissituds, les polítiques de seguretat i prevenció es poden analitzar tenint en compte els dos pilars que les structuren: la seguretat i la prevenció. En relació a la primera, la seguretat, la majoria d'enfocaments i estratègies que s'ocupen de proveir-la i de vetllar-la provenen dels operadors clàssics com són el sistema judicial i la policia, doncs tant el control de la delinqüència com la garantir la seguretat formen part, juntament amb el manteniment de l'ordre, de les activitats primàries en l'àmbit policial

² Per ampliar informació veure: Robert (2003), Recasens (2003).

(Brodeur, 2010) que interrelaciona aquest actor com un instrument propi de l'Estat (Bradford, 2017; Bradford y Loader, 2016; Guillén, 2012) i que, alhora, presta serveis a al sistema judicial de l'Estat (Brodeur, 2010).

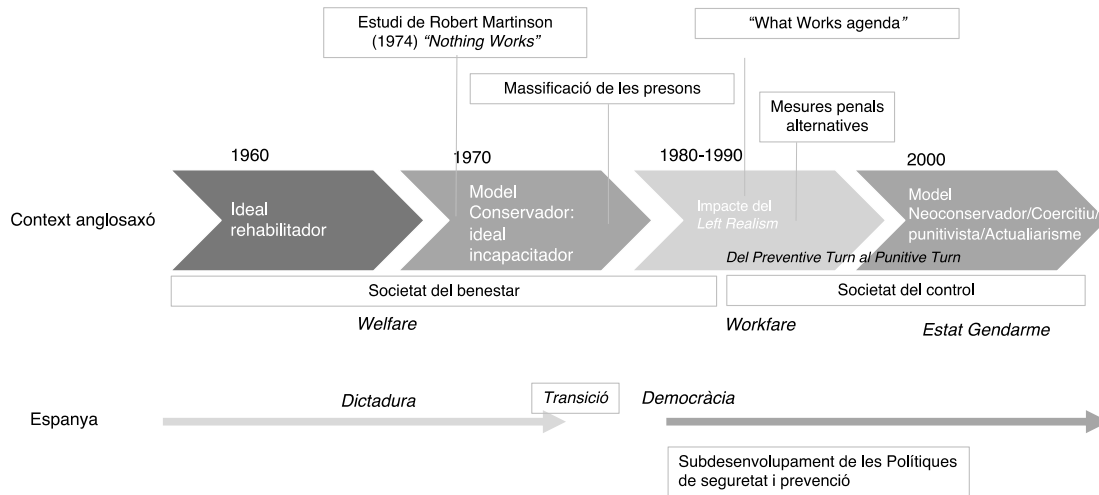
En canvi, si adreçem la mirada cap el pilar de la prevenció, aquest es pot reprendre en dues direccions. La primera direcció es pot concebre entesa com la capacitat d'anticipar-nos al delictes i/o a la delinqüència, aquesta compromet l'anàlisi, doncs aquest segon pilar es pot abordar des de dues òptiques que es troben íntimament relacionades amb les estratègies de control de delinqüència: bé com una estratègia pròpia i única de la política criminal o bé com una estratègia provinent de la política social. La primera òptica d'abordatge prové del sistema de justícia penal, des de les quals s'entén que el control de la delinqüència es duu a terme mitjançant l'enduriment de les sancions penals. Així, a partir d'aquest enfocament les polítiques de prevenció del delictes fan referència a la gestió de la delinqüència per mitjà dels principis del dret penal com el principal mecanisme de control mitjançant dues estratègies principals: la dissuasió i la incapacitació. Des d'aquesta visió, s'entén que el dret penal, a partir de l'amenaça que exerceix en relació a la seva aplicació i els seus càstigs (això és, a través de les penes) té una funció preventiva, sigui per la seva pròpia capacitat dissuasiva (la intimidació que pot exercir la interposició d'una pena) o sigui través de la incapacitació (tractant d'impedir fàcticament un delictes mitjançant la presó).

La segona òptica, fa referència a aquelles mesures que no provenen del sistema de justícia penal, ans el contrari, sinó que són aquelles que provenen dels estats de benestar i que tenen com a objectiu principal millorar la qualitat de vida de les persones i per tant, generar majors nivells d'igualtat. Des d'aquesta òptica s'entén que en les societats més equitatives i igualitàries i per tant, més dotades de polítiques socials, es generen menors nivells de delinqüència així com altres problemes socials. La segona direcció que reprèn la prevenció, té relació amb la prevenció de la inseguretat, és a dir, en com anticipar-nos en aquells processos i fenòmens que faciliten i comporten que la població se senti insegura o tranquil·la en la seva vida quotidiana i en el seu ús de les ciutats. En aquest àmbit, sabem que es poden dur mesures de diversa índole, que interpel·len a diversos sectors de les administracions, i que poden implicar des de les polítiques socials, a les polítiques de convivència, a l'urbanisme i el disseny urbà, a la dinamització comunitària o a la gestió i manteniment dels espais públics. En són exemples aquelles actuacions relatives a l'abordatge de l'estigmatització i la criminalització sobre determinats col·lectius, el disseny urbà i la gestió d'espais (accessibilitat, mescla, permeabilitat i continuïtat dels teixits urbans, manteniment i neteja dels espais), el foment de la vigilància informal a partir del foment de la vitalitat dels espais, o programes de més gran abast com la intervenció sobre barris i col·lectius vulnerables; i establir, és clar, estratègies de coproducció de solucions mitjançant la col·laboració pública interinstitucional i la participació ciutadana.

Alhora aquests dos pilars, el de la seguretat i la prevenció, s'han de comprendre, d'una banda en el marc de les transformacions de l'estat de benestar i d'altra banda, pels canvis i modificacions relatives a l'àmbit del control de la delinqüència. En la figura 1, es representen de manera sintètica (i a grans trets, perquè hi ha matisos) el conjunt d'aquestes transformacions tant pel que fa al context anglosaxó, com en el cas concret de l'estat espanyol. Sense l'ànim de detallar fil per randa cadascuna d'aquestes modificacions, és important tenir-les en compte, perquè han tingut implicacions tant en el control de la delinqüència, com en la seva gestió. Així, en el context anglosaxó des dels anys 70 les polítiques que regulen el delictes i el càstig es caracteritzen per un augment de les taxes d'empresonament, malgrat el descens en les taxes de delictes. Aquest fet contrasta amb el període anterior i inicia el que s'entén com una política d'ordre social contemporani (Garland, 2005) que es caracteritza per un progressiu desmantellament de l'estat de benestar i per un augment dels mecanismes de control dirigits a la ciutadania. En aquest context, a finals dels anys 70 principis dels 80 irromp el *Left realism*, moviment d'esquerres que sorgeix com a una reacció en aquest model d'ordre social i que pretén oferir anàlisi i respostes des dels moviments d'esquerres amb una òptica inclusiva i augmentar els processos de justícia social (Hughes, 2004). En aquell moment, cal tenir en compte que l'estat espanyol comença el seu períple democràtic, fet que provoca, que degut a la dictadura i a la política anti-terrorista contra ETA, aquestes polítiques hagin patit un subdesenvolupament evident respecte

al context comparat degut per una visió restrictiva de la política criminal on els operadors clàssics han tingut un fort protagonisme.

Figura 1. Diagrama resum

Font: Elaboració pròpia

Sigui com sigui, entre els anys 90 i els 2000, en l'àmbit del control de la delinqüència es produeix un gir conegut amb el nom de *Preventive Turn* (Crawford, 2009; Hebberecht, 2009). Aquest volta preventiva, suposa la transformació en l'articulació les polítiques de prevenció perquè capgira la manera de pensar, enllaçar i vertebrar les possibles estratègies en la reducció de la delinqüència; bé "redefinint algunes institucions penals i policials per fer-les més efectives o bé integrant cert control de la delinqüència en les polítiques socials" (Medina, 2011:11). Aquesta redefinició de les polítiques jurídic penals i les polítiques socials dibuixen un nou escenari de coproducció de les agències en el que no només es canvia el tipus de polítiques que es duen en l'àmbit del control del delictes sinó també es produeix una transformació dels actors que intervenen, és a dir, a banda dels operadors clàssics (policia i sistema judicial) s'inclouen de nous provinents de l'àmbit social. La premissa d'aquest nou escenari de coproducció estableix un requisit clar: cap organització, cap ens ni cap actor pot, per si sol, oferir solucions als problemes relacionats amb la seguretat, sinó que precisa de la col·laboració i de la cooperació de tots els actors implicats. Ara bé, malgrat aquest gir, no hi ha una definició acceptada sobre què és la prevenció del delictes, sinó que s'estableixen estratègies amb diferents perspectives i objectius. I a més, val a dir que aquest gir preventiu no s'ha ni implementat ni dut a terme de la mateixa manera en tots els països europeus.

A partir d'aquest moment s'empren el desenvolupament europeu de les polítiques de prevenció de la delinqüència, emetent, acordant i ratificant compromisos que estableixen els marcs d'actuació en l'àmbit preventiu. I alhora, es destaca la necessitat d'implicar a un ventall més ampli d'actors, incloent entre aquests a la comunitat i també els investigadors de la matèria. També, a partir d'aquest moment es fomenta el desenvolupament dels plans nacionals en matèria de prevenció, alhora que es treballa per oferir una visió més propera a la ciutadania, incloent i implicant la perspectiva local i/o territorial en les respostes preventives.

Sense voler-ne fer un recull exhaustiu de cadascun d'aquests compromisos i ratificacions sí que creiem pertinent destacar algunes d'ells, com ara: les Conclusions de la segona Conferència de Paris (1991); Trobada ministerial de Versalles organitzada per Nacions Unides (1991); La Carta Europea de les Ciutats (1992); El Tractat d'Amsterdam (1997) i altres les resolucions que es duen a terme pel Consell d'Europa a Tampere (1999). És a l'any 2001, quan el Consell d'Europa, recull aquesta feina prèvia i materialitza les propostes anteriorment citades en la Xarxa Europea de la Prevenció de la Delinqüència amb la finalitat de canalitzar les bones pràctiques i la innovació metodològica, així com oferir les pautes pel seguiment i l'avaluació d'aquestes polítiques. Ara bé, a partir dels objectius fixats per aquesta xarxa, els seu impacte, en termes de bescanvi d'informació i bones pràctiques ha estat limitat i controvertit (Medina, 2011). Val a dir també i sense voler entrar en el debat, que per part dels moviments crítics d'esquerra aquestes mesures de coproducció s'han vist més com una estratègia de control, que no pas com mesures de caire social amb una finalitat inclusiva (Garland, 2004).

Paral·lelament, a Barcelona a l'any 1987 es crea el Fòrum Europeu per la Seguretat Urbana (EFUS), una associació d'entitats territorials, locals i regionals europees amb la idea de promoure una visió equilibrada de la seguretat urbana (combinant prevenció, sancions i cohesió social) i donar suport a les autoritats locals i regionals en la defensa i en la promoció de les bones pràctiques europees en polítiques de seguretat i prevenció, així com les estratègies d'avaluació i rendició de comptes d'aquestes polítiques. Actualment l'EFUS el conformen aproximadament unes 250 autoritats locals i regionals que pertanyen a 16 països. A més, al llarg dels anys també s'han configurat 6 fòrums nacionals a Alemanya, França, Itàlia, Bèlgica, Portugal i Espanya. Tant els membres de l' EFUS, com els que pertanyen al Fòrum Espanyol per la Prevenció i la Seguretat Urbana (FEPSU, acrònim del fòrum nacional espanyol), s'adscriuen al manifest "Seguretat, Democràcia i Ciutats: coproducció de polítiques de seguretat urbana" signat el 17 de novembre de 2017 i que suposa la continuació dels principis i recomanacions dels manifestos anteriors. Alhora, també, com a conseqüència de tota aquesta feina fet i també dels objectius fixats pel Programa de la Haia (2004) es consoliden grups de recerca internacionals com per exemple, el Centre Internacional per a la prevenció de la Criminalitat i de la Seguretat Quotidiana; el CRIMPREV - Assessing Deviance, Crime and Prevention in Europe (2009); GERN, Groupement européen de recherches sur les normativités, etc.

Ara bé, malgrat aquestes iniciatives i esforços per assentar les bases d'un model de coproducció no s'han materialitzat ni transposat a les realitats de cada país de manera homogènia, ni tampoc de la mateixa manera, i encara a dia d'avui segueix sent més una aspiració que una realitat (Crawford, 2009) sembla que, en realitat, aquest gir, en comptes de ser de caire preventiu s'ha acabat produint un gir de caire punitiu (Larrauri, 2007) que ha tingut dues conseqüències: d'una banda els processos *de securització de la convivència* i d'altra banda, els models híbrids de la gestió de la seguretat en que bàsicament s'acaben duent a terme models de gestió securitària anomenats "de baixa intensitat" a partir de mecanismes híbrids on es combina la sanció administrativa amb un eventual procediment penal. Aquests mecanismes s'han de comprendre en el marc del que l'àmbit teòric ha anomenat, polítiques de tolerància zero (herència *de Broken Windows*). Aquest tipus gir de tipus preventiu s'ha traduït en la pràctica en l'expansió de les ordenances del civisme en la majoria de les ciutats i municipis a l'estat espanyol.

El procés d'integració del *Preventive Turn* a Espanya ha estat escàs i pràcticament nul, de fet, en algunes ocasions ha estat titllat més aviat com un constructe ideològic, més que una estratègia *per se* (Medina, 2011). De fet, l'estat espanyol es caracteritza per un subdesenvolupament de les polítiques de seguretat i prevenció com a conseqüència de l'endarrerida entrada del país a un estat de dret, pel monopoli d'aquestes per part dels cossos de seguretat, pel marc competencial estatal, autonòmic i local; així com per la manca de recerca aplicada en aquest àmbit i per la manca de generar un espai de coordinació i cooperació a nivell estatal (Torrente, 2020; Medina, 2011; Arroyo, 2005). Tot i que en els darrers anys s'ha produït una embranzida d'iniciatives provinents de l'àmbit local i/o territorial, no es disposa de cap organisme

centralitzat, ni tampoc d'un seguiment de criteris homogenis que proveeixin d'informació sistemàtica (Crawford, 2009).

3.2. Marc competencial de les polítiques de seguretat i prevenció a l'estat espanyol

La configuració de les polítiques de seguretat i prevenció a Espanya es basa en una classificació tripartida sobre la idea de seguretat que és recull en els preceptes de la Constitució Espanyola relatius de la seguretat ciutadana (article 104), el de seguretat pública (article 149.29a) i el d'ordre públic (article 16.1. i 21.2). A partir d'aquests i amb l'objectiu de garantir la seguretat ciutadana, tenint en compte la legislació penal i els tractats i compromisos internacionals, l'estat espanyol ha configurat el sistema de seguretat a partir dels següents instruments jurídics: *LO 2/1986, de 13 marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad*; *LO 4/2015 de 30 de marzo de Protección y Seguridad Ciudadana* i *la Ley 36/2015, de 28 de septiembre, de Seguridad Nacional*, que en virtut del règim competencial pertinent es desenvoluparà per cadascuna de les autonomies que configuren l'Estat.

Aquest apartat no pretén ser una anàlisi jurídica detallada dels preceptes de la normativa competencial, sinó que es vol copsar a nivell instrumental i de manera genèrica quins són els criteris de les tasques i l'organització de les polítiques públiques de seguretat i prevenció.

1.1.1. Estatal

Així, *la LO 2/1986, de 13 marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad* (d'ara en endavant, LOFCS) responent al mandat de l'article 104 de la CE, tal i com descriu el mateix text, "determina el règim jurídic de les forces i cossos de seguretat en el seu conjunt i els principis bàsics d'actuació comuns a tots ells, fixant els seus criteris estatutaris fonamentals" en dues direccions. D'una banda, atorga d'agència als cossos de seguretat en el desenvolupament de les tasques per garantir la seguretat pública i se'ls encomana també totes aquelles tasques relatives a la prevenció de la delinqüència. I d'altra banda, donat l'existència de diferents cossos policials que actuen en un mateix territori amb funcions més o menys similars es precisa reglar el principi fonamental de "cooperació recíproca i coordinació de les forces i cossos de seguretat pertinents a totes les esferes administratives". Més enllà d'establir els principis rectors dels cossos de seguretat i amb l'objectiu de garantir la cooperació i la coordinació recíproca, en el mateix text es recull la creació del Consell de Política de Seguretat, un òrgan de coordinació, que, entre altres, té per objectiu "aprovar els plans de coordinació en matèria de seguretat i d'infraestructura policial" entre l'Estat i les CCAA. Ara bé, val a dir, però que és un òrgan que ha estat infrautilitzat perquè no es va constituir fins l'any 2005 (vint anys després de la que la llei que el preveu s'aprovés) i encara a dia d'avui no disposa d'un reglament intern per al seu funcionament (Torrente, 2020).

La *LO 4/2015 de 30 de marzo de Protección y Seguridad Ciudadana* és el segon instrument amb el que s'articula la seguretat i té per "objecte protegir persones, béns i mantenir la tranquil·litat ciutadana. També inclou un conjunt plural i diversificat d'actuacions, de naturalesa i contingut diferents, orientades a una mateixa finalitat tuitiva del bé jurídic protegit". Ara bé, en concret, es centra en "aquelles noves formes que posen en risc la seguretat i la tranquil·litat ciutadanes", amb aquest text, s'ha augmentat l'acció preventiva i la tipificació de les infraccions contra la seguretat ciutadana, incloent així, nous comportaments (Presno, 2014).

Per últim, *Ley 36/2015, de 28 de septiembre, de Seguridad Nacional* on en el seu preàmbul ja s'adverteix que la seguretat nacional ha de tenir un espai "d'actuació pública enfocada a l'harmonització d'objectius, recursos i polítiques ja existents en matèria de seguretat" i té per finalitat la millora de la coordinació de les diferents administracions públiques, l'organització així com l'acció coordinada dels agents i els instruments en els diferents àmbits d'actuació de la seguretat nacional. Ara bé, es concep com un instrument que dota al govern central davant d'eventuals situacions d'interès que es puguin donar a la nació, de la total direcció en matèria de seguretat i ordre públic, optant per la coordinació entre els actors governamentals (*whole-of-the-government-approach*) en detriment de la integració de les comunitats autònomes (*whole-of-the-nation-approach*) (Arteaga, 2015).

Aquests tres instruments encapçalen el marc de principis, bases i directrius que fixen l'organització de la seguretat a nivell estatal. Ara bé, en aquest àmbit, cada comunitat autònoma s'organitza en funció dels seu estatut d'autonomia i de les seves competències i per tant, tal i com afirma la CE establirà les seves directrius en virtut dels interessos respectius de la seva autonomia. A grans trets, cada govern autònom disposa d'un marge d'actuació que opera en dos àmbits: d'una banda, l'àmbit normatiu en què majoria de CCAA han desenvolupat els preceptes pertinents en els seus estatuts d'autonomia, i, d'altra banda el policial, on els serveis policials s'han situat al servei de les administracions autonòmiques per l'acompliment de les seves normatives, sigui creant els propis serveis policials o bé adaptant les unitats policials a les necessitats de la pròpia comunitat autònoma. Alhora, aquests dos àmbits, normatiu i policial s'han conjugat amb la realització de diagnòstics i el disseny de les seves polítiques de seguretat. En relació al segon, la LOFCS ofereix la possibilitat a les CCAA perquè creïn els seus propis cossos policials, així Catalunya (PG-ME), el País Basc (Ertzaintza), Navarra (Policia Foral de Navarra) i Canàries (Cuerpo General de la policia Canaria), són les úniques CCAA que han executat completament aquestes competències, per tant, es dedueix que en l'àmbit de la seguretat el paper de les comunitats autònomes és desigual.

Així, com s'ha exposat, el sistema que configura l'àmbit de la seguretat i prevenció a l'estat espanyol és complex donada la seva distribució competencial entre les diferents organitzacions policials i es caracteritza, a grans trets, per ser de caire policial (Torrente, 2020; Ruiz, 2010) i perquè la idea de seguretat es concep, es construeix i s'articula des de diferents accepcions: seguretat pública (149.1.29.a) i seguretat ciutadana (article 104.1) i ordre públic (art.16 i 21 CE) i en una distribució desigual en les CCAA.

A continuació vegem com s'articula la seguretat en l'àmbit autonòmic català.

1.1.2. Àmbit Autonòmic Català

La Generalitat de Catalunya mitjançant l'Estatut de l'any 1979, recupera les competències en matèria de seguretat pública i organitza el seu marc competencial a partir de la *Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya*, alhora que estableix altres lleis sectorials relatives als diferents àmbits com ara, policies locals, policia de la Generalitat-mossos d'esquadra, protecció civil i emergències, trànsit, seguretat privada i joc i espectacles. Ara bé, per la qüestió que ens ocupa, tal com assenyala el mateix preàmbul del text, el sistema de seguretat pública català s'erigeix sobre "els principis de cooperació, col·laboració així com l'auxili mutu entre les autoritats, les administracions i els serveis públics amb responsabilitats en aquest àmbit".

Podríem afirmar doncs, que la idea de corresponsabilitat és el segell que caracteritza el sistema de seguretat de Catalunya, doncs en el seu text anuncia la cooperació entre la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments, així com amb les diferents comissions regionals, alhora que es doten determinats espais per a la planificació de la seguretat en aquesta direcció. Per tant, en l'àmbit de la seguretat a Catalunya les

administracions locals-alcaldes i ajuntaments- tenen un paper rellevant tant en la participació en el disseny i el seguiment de les polítiques locals de seguretat, així com en l'execució de les competències que els són pròpies en aquest àmbit, sobretot per mitjà dels serveis municipals i especialment de les policies locals.

Així, es configura l'arquitectura institucional del Sistema de Seguretat Pública de Catalunya, entesa com una estructura d'autoritats polítiques-administratives de dos nivells, que en funció de les seves respectives competències coordinen la seva activitat per tal de contribuir a la eficàcia i la eficiència del sistema, mitjançant l'enfocament estratègic dels plans de seguretat generals i locals. I amb aquesta finalitat la llei preveu una sèrie de mecanismes institucionals, principis de relació i directrius que faciliten la planificació conjunta, així com la integració i l'harmonització de les polítiques de seguretat que es desenvolupen a Catalunya (Murrià, González, 2015).

Cal assenyalar també, que l'article 12 de la *Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya*, preveu i permet les comissions regionals de seguretat, les quals es poden establir mitjançant decret, una agrupació territorial de municipis per formar una comissió regional de seguretat. Aquest article, per tant, esdevé clau per l'àmbit metropolità i a tal efecte, el reprendrem en l'apartat corresponent. Així, "els municipis d'una mateixa regió policial s'han d'integrar en una comissió regional de seguretat. Per criteris d'eficiència, es pot establir per decret una altra agrupació territorial de municipis per formar una comissió". Les funcions de la comissió regional es recullen en l'article 7 i son:

- a) Valorar i analitzar les qüestions relacionades amb la seguretat pública, corresponents en llur àmbit.
- b) Elaborar els plans de seguretat que considerin convenients en llur àmbit territorial, proposar-los als òrgans decisoris competents i fer-ne el seguiment i l'avaluació.
- c) Elaborar el Pla de seguretat regional, que ha de tenir en compte els plans de seguretat locals dels municipis compresos en la regió policial, i les directrius del Pla general de seguretat de Catalunya establert per l'article 15, i sotmetre'l a l'aprovació del conseller o consellera del departament amb competències en matèria de seguretat pública.
- d) Conèixer els plans d'emergències i els plans o les mesures de seguretat viària, de seguretat en esdeveniments esportius, de joc i espectacles i altres que incideixin en la situació de seguretat dels municipis que les integren.
- e) Promoure les iniciatives i formular les propostes que siguin convenients als organismes competents per a la millora de la seguretat en els municipis que les integren.
- f) Elaborar els informes que creguin convenients sobre la seguretat als municipis de llur àmbit, i presentar-los als organismes que escaiguin.

Per tant, cal insistir que, des de la òptica catalana l'àmbit de la seguretat i de les seves polítiques es mouen en clau territorial i/o municipal i, per tant, es tracta d'una competència compartida entre el cos de Policia-Mossos d'Esquadra i els cossos de les Polícies Locals, ara bé, la diferència d'exercir aquesta competència rau en l'àmbit territorial, doncs mentre el cos de Policia-Mossos d'Esquadra actua en tot el territori català, les policies locals els correspon actuar –cooperativament i conjuntament amb la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra- en els seus termes municipals.

Així, el municipi esdevé, un actor clau per donar resposta a la seva realitat i un actor vertebrador de la planificació estratègica de la seguretat pública a Catalunya.

1.1.3. Àmbit Local

A partir de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, Reguladora de les Bases del Règim Local, en concret, en l'article 25 i de la disposició addicional desena, reconeix les competències als municipis en matèries de seguretat en llocs públics i esmenta que, atès que no existeix cap condicionament constitucional, s'ha d'atorgar a les corporacions locals una participació en el manteniment de la seguretat ciutadana, fet que és reiterat quan atribueix a les policies locals els mateixos principis bàsics d'actuació que a la resta de cossos policials. En aquest mateix sentit, el *Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya*, en el seu article 66, atorga als municipis competències en seguretat en els llocs públics (Bosch, 2020). Alhora, el mateix text ofereix als municipis amb més de 5000 habitants (i si és amb menys, es precisa d'una autorització) la creació de la seva policia municipal.

Paral·lelament, l'any 2006, es signa el Conveni marc de cooperació i coordinació entre el Ministeri de l'Interior i la Federació Espanyola de Municipios y Provincias (FEMP) en matèria de seguretat ciutadana i seguretat vial. Aquest conveni, entre d'altres qüestions, té per finalitat: la col·laboració policial, amb la idea d'aportar una major racionalitat a la existència dels diferents cossos de policia en un mateix territori geogràfic o funcional en concret en la lluita contra la delinqüència i el manteniment de la convivència, així com potenciar la figura de les Juntes Locals de Seguretat.

Així, per tant, tal i com ja avançava Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya, el municipi es situa com l'actor clau amb capacitat d'esdevenir el gestor directe de la política criminal en el seu territori. D'acord amb això, entre d'altres, els municipis tenen competències pròpies en: matèria de seguretat en llocs públics; en l'ordenació del trànsit de vehicles i les persones en les vies urbanes i en protecció civil. Així, en la figura de l'alcalde o alcaldessa rau la responsabilitat, tal i com anuncia l'article 4 de Llei 4/2003:

4. Corresponen als alcaldes les funcions següents, sens perjudici de la resta de funcions que els assigna la legislació local:

- a) Dirigir la política de seguretat en llur municipi, d'acord amb les competències respectives i en el marc de les determinacions del Pla general de seguretat de Catalunya que estableix l'article 15.
- b) Presidir la junta local de seguretat, si n'hi ha, i vetllar pel compliment dels seus acords.
- c) Ordenar i dirigir les actuacions municipals en matèria de seguretat, d'acord amb l'ordenament vigent.
- d) Exercir el comandament superior de la policia local.
- e) Impulsar i coordinar, en l'àmbit municipal, les accions necessàries per a aconseguir les finalitats d'aquesta Llei.
- f) Informar el Ple de l'ajuntament sobre el Pla local de seguretat, aprovat per la Junta Local de Seguretat.
- g) Informar anualment el Ple de l'ajuntament sobre l'aplicació i les incidències del Pla local de seguretat.
- h) Exercir la potestat sancionadora, en els termes que els atribueix la legislació vigent.
- i) La resta de funcions que els assignen aquesta Llei i la resta de la legislació vigent en matèria de seguretat.

L'article 9 de la Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya atorga especial rellevància a les Junes Locals de Seguretat les quals tenen caràcter obligatori en els municipis que comptin amb policia local juntament amb les funcions que se'ls atribueixen als alcaldes. Així, les Junes Locals de Seguretat esdevenen les peces clau del sistema de seguretat i del model de policia, convertint-los en la frontissa necessària per a l'elaboració, la planificació i l'execució en l'àmbit local de les polítiques públiques de seguretat. Les Junes Locals de Seguretat, tal i com estipula el mateix text, "s'han de reunir en sessió ordinària trimestralment" amb la idea de conèixer i debatre el pla local de seguretat i tractar la situació general del municipi. Totes les mesures que s'aprovin per unanimitat en el marc de la Junta Local de Seguretat tenen caràcter executiu. Els alcaldes juntament amb policia municipal, presideixen la Junta, i a més a més, també hi assisteixen representats dels comandaments dels diferents cossos policials que operen en el municipi; en el cas de Catalunya, la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra i la policia local. Així, a partir d'aquests òrgans i seguint els principis de complementarietat, coordinació, col·laboració, cooperació i auxili mutu, els ajuntaments han d'adaptar i concretar aquests principis a les circumstàncies de cada municipi.

Taula 1. Quadre resum de la normativa jurídic que fa referència a l'àmbit de la seguretat i la prevenció

ÀMBIT ESTATAL	
CE relatiu a la de seguretat ciutadana (article 104.1), així com el de seguretat pública (article 149.1.29.a).	
LO 2/1986, de 13 marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad.	
LO 4/2015 de 30 de marzo de Protección y Seguridad Ciudadana .	
Ley 36/2015, de 28 de septiembre, de Seguridad Nacional.	
ÀMBIT AUTONÒMIC CATALÀ	
Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya.	
Lleis sectorials relatives a policies locals, policia de la Generalitat-mossos d'esquadra, protecció civil i emergències, trànsit, seguretat privada i joc i espectacles:	
	Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals.
	Llei 19/1983, de 14 de juliol, per la qual es crea la Policia Autònomic de la Generalitat de Catalunya
	Llei 10/1994, d'11 de juliol de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra
	Llei 4/1997, de 20 de maig, de protecció civil de Catalunya
	Llei 14/1997, de 24 de desembre, de creació del Servei Català de Trànsit
	Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada
	Llei 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives
ÀMBIT LOCAL CATALÀ	
Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local.	
Conveni marc de cooperació i coordinació entre el ministeri de l'interior i la federació Espanyola de Municipis i Províncies(FEMP) en matèria de seguretat ciutadana.	
Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic	

Font: elaboració pròpia

A banda de les Junes Locals de seguretat, Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya, també proveeix de les Comissions Regionals de Seguretat, les quals apleguen els municipis d'una mateixa regió policial amb la finalitat de facilitar l'anàlisi i fer la proposta conjunta dels plants de seguretat supramunicipals adequats a llurs necessitats i recursos. Els participants, les funcions i la composició de les Comissions Regionals de Seguretat es descriuen en l'article 12 del mateix text, que de manera sintètica pel que ens ocupa, es configura des d'una òptica política i policial, tot i que es pot convidar a participar a les sessions "amb veu però sense vot, a les entitats ciutadanes que es vegin afectades sobre els assumptes a tractar així com els representants de la judicatura i de la fiscalia, també amb veu però sense vot, si així ho acorda l'Administració de l'Estat".

Com s'ha vist, amb independència de l'àmbit administratiu al que es vulgui fer referència (estatal, autonòmic i local), en les polítiques de seguretat i prevenció predominen les estratègies policials (Torrente, 2020;

Bosch, 2020; Brotat, 2014; Recasens, 2007) clarament orientades a la idea de seguretat ciutadana. Aquest paper rector de caire securitari ha deixat de banda altres estratègies i actors que, en clau de parteneriat, podrien participar des del punt de vista de la prevenció (Hebberecht i Sack, 1997) oferint marcs d'intervenció i resposta en l'àmbit de la seguretat pública. Així, des de aquesta perspectiva són necessàries polítiques i estratègies o intervencions basades en les polítiques socials que són transversals i inherents als Estats de Dret.

Ara bé, a diferència d'altres comunitats autònomes, l'àmbit català, més enllà del predomini de les estratègies policials presenta un model de seguretat en què el territori i la cooperació en són els elements distintius. Així, l'àmbit local i per tant, els seus municipis, tenen un rol cabdal en el manteniment i provisió de la seguretat ciutadana doncs els col·loquen com a gestors directes de nombroses actuacions en els seus territoris per tal de resoldre problemes concrets. Alhora, el sistema català no ignora la complexitat de serveis policials que operen en els territoris i ofereix espais de coordinació policial i institucional amb la idea d'oferir respostes i/o intervencions compenetrades i eficients en l'àmbit de la seguretat. Aquestes qüestions, com hem vist, s'ubiquen en les Juntes Locals de Seguretat, que és l'espai compartit amb que es dota als municipis per debatre i analitzar les qüestions en matèria de Seguretat.

1.1.4. L'àmbit metropolità?

Com ja es sabut, l'organització del govern local català s'estructura en municipis i vegueries i, en l'àmbit supramunicipal, en comarques. Ara bé, també es reconeix i es possibilita la creació d'altres ens supramunicipals, fonamentats en la voluntat de cooperació i associació dels municipis.

Conseqüentment i amb la idea de racionalitzar l'estructura metropolitana i substituir l'anterior mancomunitat de municipis, amb l'aprovació de la Llei 3/2010 de 3 d'Agost de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (d'ara en endavant, AMB), s'institucionalitza els trenta sis municipis que conformen l'AMB en un ens supralocal amb potestat jurídica. Aquest procés, respon, tal i com estableix el preàmbul del text, a la voluntat de millorar l'eficiència i l'eficàcia de les administracions que actuen en el territori, degut a la seva idiosincràsia, aglutina diferents particularitats i necessitats que fan que sigui un entorn diferenciat i, per tant, sota la idea de millorar-ne els serveis i recursos i racionalitzar l'estructura metropolitana, l'any 2010, mitjançant l'aprovació de la llei, es ratifica la aposta d'un govern local metropolità (Bosch, 2020). Per allò que ens ocupa, les polítiques públiques de seguretat i prevenció, l'Àrea Metropolitana de Barcelona no disposa de competències específiques en aquest àmbit. Ara bé, tenint en compte la Llei 3/2010 de 3 d'agost de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, en concret, l'article 14H fa referència a la Cohesió social i territorial i a continuació, es detalla:

14H. En matèria de cohesió social i territorial, correspon a l'Àrea Metropolitana de Barcelona:

- a) Promoure la implantació de polítiques públiques comunes en matèria de serveis municipals i de foment de la cohesió social i territorial, amb la finalitat de millorar les condicions de vida dels ciutadans i l'equilibri territorial dels municipis que la integren.
- b) Participar en la Comissió de Seguretat de l'àmbit territorial corresponent per a fomentar polítiques públiques en matèria de convivència ciutadana.

Com es pot observar, mentre que en el primer subapartat s'al·ludeix a qüestions que s'engloben en l'àmbit de la seguretat pública, en el segon apartat s'engloben aquelles adreçades a l'àmbit de la seguretat ciutadana. Tenint en compte això, començarem per les segones, tal i com hem anat desenvolupant en el decurs d'aquest document.

En relació a la seguretat ciutadana, com s'ha vist, en l'àmbit municipal els Mossos d'Esquadra i les policies locals són els serveis policials encarregats de mantenir la seguretat ciutadana. Així, l'organització policial de la policia de la Generalitat a l'Àrea Metropolitana de Barcelona es circumscriu a tres regions policials:

1. La Regió Metropolitana de Barcelona (que és la de la capital, dividida en deu àrees bàsiques adaptades als diferents districtes);
2. la Regió Metropolitana Nord, amb onze àrees bàsiques que inclouen, en alguns casos, municipis metropolitans: Rubí (pel que fa exclusivament a Sant Cugat i Castellbisbal), Cerdanyola del Vallés (amb la mateixa Cerdanyola, Montcada i Reixac, Ripollet, Badia i Barberà), Santa Coloma de Gramenet, Badalona (que inclou Sant Adrià del Besós) i Premià de Mar (pel que fa tan sols a Tiana); i
3. la Regió Metropolitana Sud, que presta servei als municipis de les comarques del Baix Llobregat, Garraf i Alt Penedès i està integrada per deu àrees bàsiques: la majoria dels municipis del Baix Llobregat (però no tots) estan integrats dins l'AMB; això afecta a les àrees bàsiques de Sant Feliu de Llobregat (amb Cervelló, Corbera, Molins de Rei, Pallejà, La Palma de Cervelló, El Papiol, Sant Joan Despí, Sant Vicenç dels Horts i Torrelles, a més de Vallirana que no forma part de l'AMB), Esplugues de Llobregat (que inclou Sant Just Desvern), El Prat del Llobregat, Sant Boi de Llobregat (amb Sant Climent i Santa Coloma de Cervelló), Gavà (que inclou Begues, Castelldefels i Viladecans), Martorell (pel que fa únicament a Sant Andreu de la Barca) i Cornellà de Llobregat, a més de la del municipi de L'Hospitalet de Llobregat.
4. A més, els municipis també disposen de la seva policia local i si tenim en compte els 36 municipis que componen l'AMB, en aquest territori, segons les dades de l'Idescat 2019, es concentra un elevat nombre d'agents (7.251) així com el 52% dels cossos de policia local (113), situant-se així, com l'àrea de Catalunya que més policies locals concentra.

A banda de les PG-ME i de les policies locals, la Guàrdia Civil i el Cos Nacional de Policia també estan presents en els diferents municipis. Així, la Guàrdia Civil disposa de diferents infraestructures disperses i aglutinades Comandàncies en cadascuna de les províncies catalanes, entre elles destaca la Comandància de Barcelona ubicada a Sant Andreu de la Barca, que d'entre d'altres missions, s'encarreguen del control d'armes i d'explosius. D'acord amb la Policia Nacional, aquests disposen de les corresponents comissaries distribuïdes pel territori metropolità desenvolupen tasques de caire administratiu (DNI, NIE i passaports).

L'article 14HB també fa referència a la "participació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona en la Comissió de Seguretat de l'àmbit territorial corresponent pel foment per fomentar polítiques públiques en matèria de seguretat ciutadana". Aquest precepte obre la porta a tres reflexions al seu voltant. Val a dir que, en primer lloc, l'anunciada "Comissió de Seguretat corresponent" deu anys després de l'aprovació de la llei encara no s'ha constituït i no existeix. Si, a més, tenim en compte la distribució policial de Mossos d'Esquadra i Policia Local, tampoc no quedaria massa clar on s'hauria d'encabir o quina s'hauria d'adreçar. En segon lloc, tampoc no es defineix quin és l'àmbit territorial corresponent, es dona per suposat que és aquell que configuren els 36 municipis, però també podria al·ludir o estar interpel·lant, per exemple, tal i com organitza la Llei 4/2003 del Sistema de Seguretat Català a les Comissions Regionals, que en aquest cas, s'hauria de concretar a quina pertany. I, en tercer lloc, s'inclou l'aspecte de la convivència com un element propi de la seguretat, en què l'AMB pot participar en el disseny de les seves polítiques.

Ara bé, tal i com s'ha destacat en l'apartat de l'àmbit autonòmic català, la Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya, en concret el seu article 12, preveu i permet la creació de les comissions regionals de seguretat, les quals es poden establir mitjançant decret, una agrupació territorial de municipis per formar una comissió regional de seguretat. Per tant, en aquest sentit, l'AMB, podria acollir-se en aquest article 12, els quals podrien encabir un acció metropolitana en aquest àmbit.

Més enllà del que ateny purament a la seguretat ciutadana, l'Àrea Metropolitana de Barcelona sí que promou la implantació de polítiques públiques comunes amb la finalitat de millorar les condicions de vida dels ciutadans i l'equilibri territorial dels municipis que la integren. Així, en aquest segon precepte es poden incorporar, per exemple entre d'altres, totes aquelles línies d'actuació que es duen a terme des de l'àrea de Desenvolupament Social i Econòmic, que entre els seus objectius compta amb establir polítiques urbanes i socials mitjançant les quals s'articulen les polítiques de prevenció social i comunitària i polítiques de gestió de la convivència. Des d'altres àrees de l'AMB també s'actua i es pot actuar per a la prevenció de la inseguretat, com és a través de l'urbanisme i el disseny dels espais públics; de les mesures relacionades amb la seguretat durant l'ús dels mitjans de transport públic (i en són exemples d'actualitat la implantació de la baixada a la demanda en línies nocturnes d'autobús, o els treballs per al disseny de protocols contra l'assetjament sexual al transport públic).

Aquest anàlisi teòric i competencial ha de permetre emprendre l'abordatge de les polítiques de seguretat i prevenció amb una òptica metropolitana detectant-te les seves incongruències, però alhora també, fent valdre les fortaleses i les oportunitats d'acció que disposa l'AMB. Doncs, tal i com estableix el PAM 2019-2023, és imprescindible per fer créixer de manera coherent i amb ambició política aquest projecte col·lectiu metropolità que suposa l'AMB. Per això cal continuar reflexionant i reforçant les polítiques per fer front als reptes presents i de futur, i les polítiques de seguretat i prevenció urbanes són un dels àmbits de treball.

D'aquesta descripció que acabem de presentar es desprèn de la desigual distribució de competències en aquesta matèria en el territori espanyol, sent Catalunya aquella comunitat autònoma que més competències transferides té en aquest àmbit. A més, s'ha vist deixat entreveure, sigui en l'àmbit estatal, autonòmic o municipal, la coordinació i gestió policial i les seves competències, com el repartiment de les competències entre els cossos de seguretat ha estat de manera permanent un àmbit conflictiu (Medina, Blay, 2013), i per tant, es continua apareixent com un repte pendent d'establir els criteris i els mecanismes de cooperació i coordinació.

També, s'ha constatat com en l'àmbit territorial més proper, el municipi, aquest es situa com un actor clau doncs, esdevé el gestor directe de la política criminal en el seu territori. Amb la idea, de coordinar i coresponsabilitzar respostes *Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya*, proveeix de dos tipus d'instruments com a espais de coordinació: les Juntes Locals de seguretat i les Comissions Regionals de Seguretat les quals apleguen els municipis d'una mateixa regió policial amb la finalitat de facilitar l'anàlisi i fer la proposta conjunta dels plans de seguretat supramunicipals adequats a llurs necessitats i recursos.

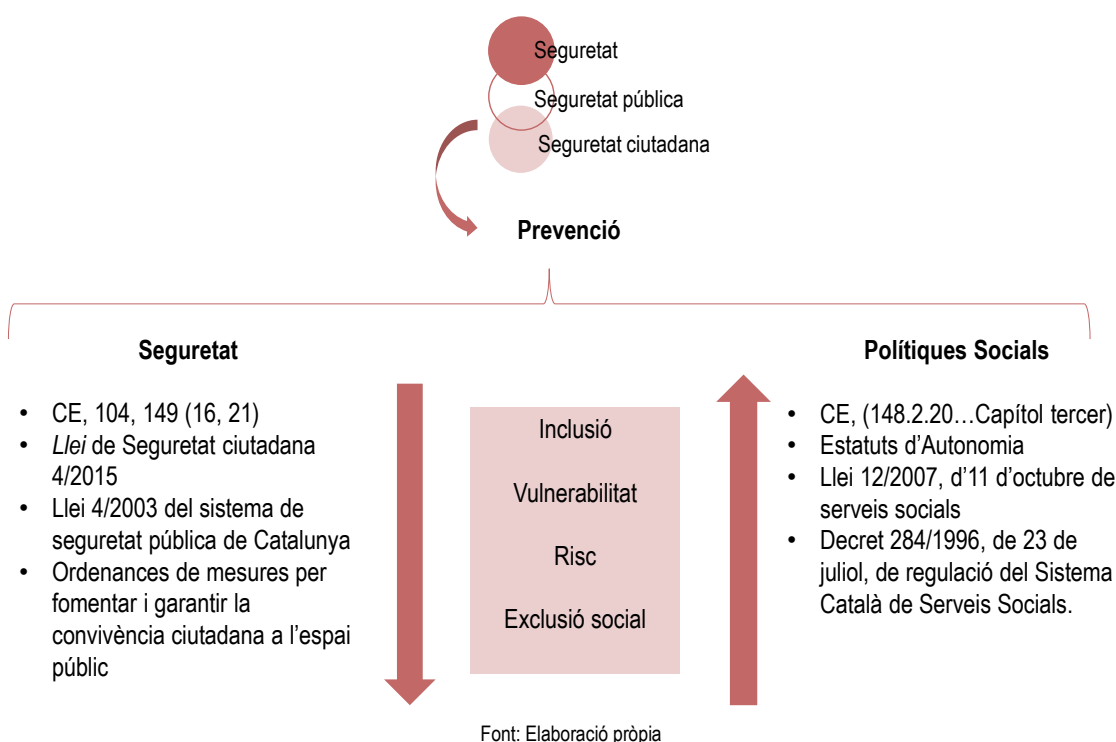
A més, en l'àmbit metropolità també s'ha constatat com l'organització policial de la Generalitat de Catalunya a l'Àrea Metropolitana de Barcelona es circumscriu a tres regions policials, i alhora es conjuga amb una forta presència de les policies locals en el conjunt del 36 municipis que configuren el territori. Com ha quedat palès, en el cas de l'AMB es dona una superposició de les divisions territorials que no encaixa amb l'àmbit de l'àrea i alhora dificulta la coordinació, doncs no hi ha cap organisme amb funcions que estableixi cap direcció ni tampoc espais i/o sinèrgies de coordinació i cooperació. Per tant, si bé és cert que l'AMB no té competències específiques en matèria de seguretat ciutadana, el marc competencial del que disposa actualment podria obrir la porta a abordar la seguretat i la prevenció amb una perspectiva metropolitana i/o intermunicipal, i per tant participant de manera activa en les polítiques de seguretat i prevenció. Amb aquest objectiu potser es podria treballar en dues línies: d'una banda, definir i concretar l'àmbit, la composició i les funcions de la Comissió de Seguretat prevista a la Llei 31/2010 i d'altra banda, encabir tot el territori pertinent de l'AMB o agrupat a partir de determinats municipis, tal com proveeix *Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya*, en una comissió regional.

En relació a la primera, la Comissió de Seguretat de l'AMB podria d'una banda establir directrius comunes en matèria policial però també en altres qüestions que poden ser compartides per la majoria dels municipis.

En aquesta direcció, tal i com proposa Bosch (2020) es podria implantar, seguint el model de les juntes locals de seguretat, com a complement d'aquestes, una Junta de Seguretat Metropolitana.

Com s'ha vist, l'organització i les funcions de les polítiques de seguretat i prevenció és complexa i es caracteritza pel predomini de la perspectiva tradicional on els cossos de seguretat així com el sistema de justícia penal són els actors encarregats en detriment d'altres actors provinents d'altres àmbits, que amb llurs estratègies, com s'ha vist en el marc teòric de les polítiques de seguretat, també tenen i poden desenvolupar un rol rellevant i actiu en aquest àmbit. Per tant, podríem afirmar que els polítiques de seguretat i prevenció a casa nostra són un trencaclosques inacabat, en el que tenen un pes important, els actors clàssics i, en canvi, es deixen de banda d'altres que poden desenvolupar un rol igual d'important, però que es troba en desús.

Figura 2. Diagrama resum del marc competència en la prevenció

Sigui com sigui, més enllà del que comporta alhora, és evident que hi ha la necessitat prèvia de generar coneixement i crear espais de reflexió sobre la governança i la gestió de la seguretat i la prevenció a les metròpolis del segle XXI. I per aquest motiu, amb la idea de copsar la necessitat d'obrir una reflexió àmplia i pausada de les polítiques de seguretat i prevenció, en el següent apartat es presenta molt breument el component metropolità de la seguretat, a partir de les anàlisis dutes en el marc de l'EVAMB. L'objectiu d'incloure aquestes dades és doble, d'una banda, com no pot ser d'una altra manera, justificar amb dades, com la delinqüència, la victimització i la inseguretat tenen un component metropolità que tard o d'hora pensem que serà cabdal abordar a nivell estratègic i alhora, reforça la idea de com articular i reflexionar en la creació de la visió de futur sobre les polítiques de seguretat i prevenció metropolitanes.

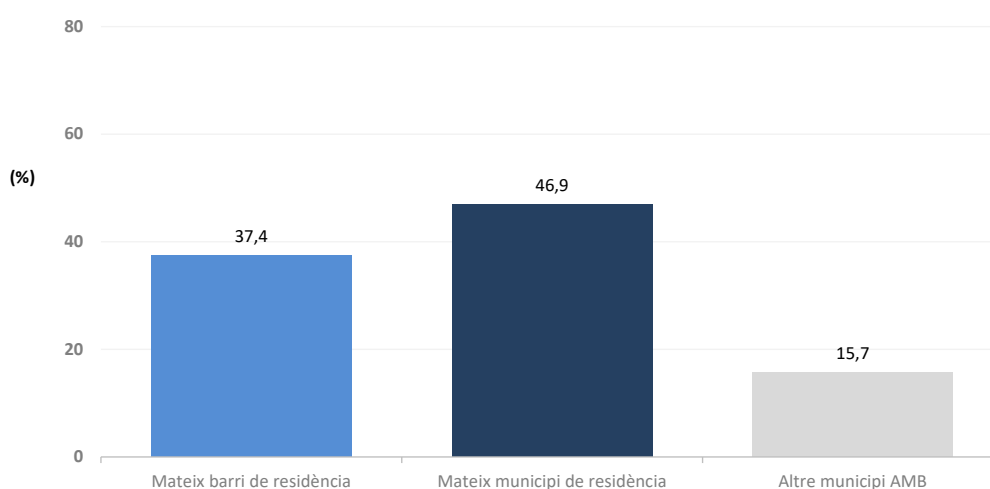
4. Component metropolità de la victimització i de la percepció de seguretat

En aquest apartat en servirem dels resultats de l'EVAMB³ per explicar i desenvolupar de manera breu sobre el comportament metropolità de la victimització i de la percepció d'inseguretat. Aquestes informacions es basen en els informes de periodicitat anual que s'elaboren a partir dels resultats de l'EVAMB. Així, en un primer subapartat es presentaran les pautes territorials i de mobilitat de la victimització a partir dels resultats de l'EVAMB 2020 i en el segon subapartat es presenten també, a modus de recordatori, els resultats de l'EVAMB 2016, en què a partir de les tècniques estadístiques multivariades ens va permetre observar una distribució estimada del sentiment d'inseguretat a partir dels teixits morfosociològics de l'àrea metropolitana. Ambdues informacions aporten dades empíriques que permeten donar compte sobre com la victimització i la percepció d'inseguretat, a partir de les dades disponibles, tenen una escala metropolitana.

Les regularitats que s'observen en la distribució territorial i temporal dels fets delictius constaten que la delinqüència té un component geogràfic i temporal, doncs la majoria dels episodis de victimització passen en llocs concrets en moments determinats. Les dinàmiques territorials de l'activitat delictiva, per tant, estan intensament relacionades amb la distribució en el territori metropolità dels nodes d'activitat i venen determinades per les activitats quotidianes de la població i els seus ritmes. En aquest sentit, la victimització no succeeix necessàriament en el propi territori de residència. Tal i com s'observa al gràfic següent, la majoria dels episodis delictius es produeixen al lloc propi municipi de residència. Ara bé, gairebé un 16% de les persones han estat victimitzades en un altre municipi de l'àrea.

Si relacionem aquestes informacions amb les zones metropolitanes on viuen les víctimes, s'observa com l'autocontenció delictiva és màxima per a la població resident a Barcelona. En canvi, una gran part de la victimització que s'observa a la resta de zones metropolitanes es produeix en la relació dels seus habitants amb altres municipis, en gran mesura vinculada als fluxos de mobilitat.

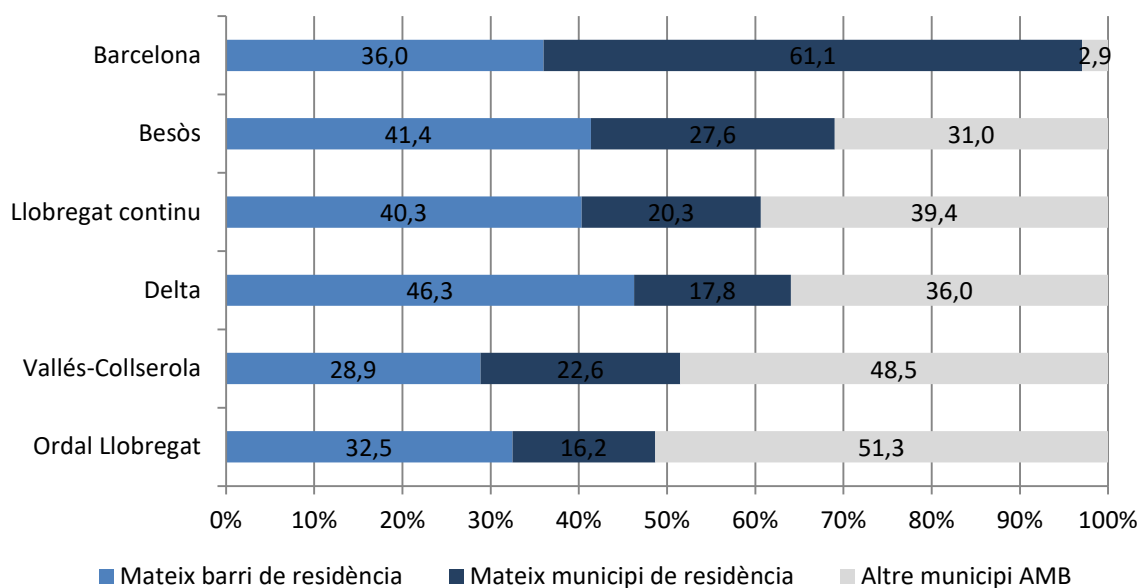
Gràfic 1. Localització de la victimització segons proximitat a la residència. EVAMB, 2020

Font: elaboració pròpia

³ Per a aprofundir en els resultats aquí presentats vegeu els informes de l'Enquesta de Victimització de l'AMB: <https://iermb.uab.cat/ca/recerca/estudis/seguretat/>

Gràfic 2. Localització de la victimització segons àmbits territorials de residència. EVAMB, 2020

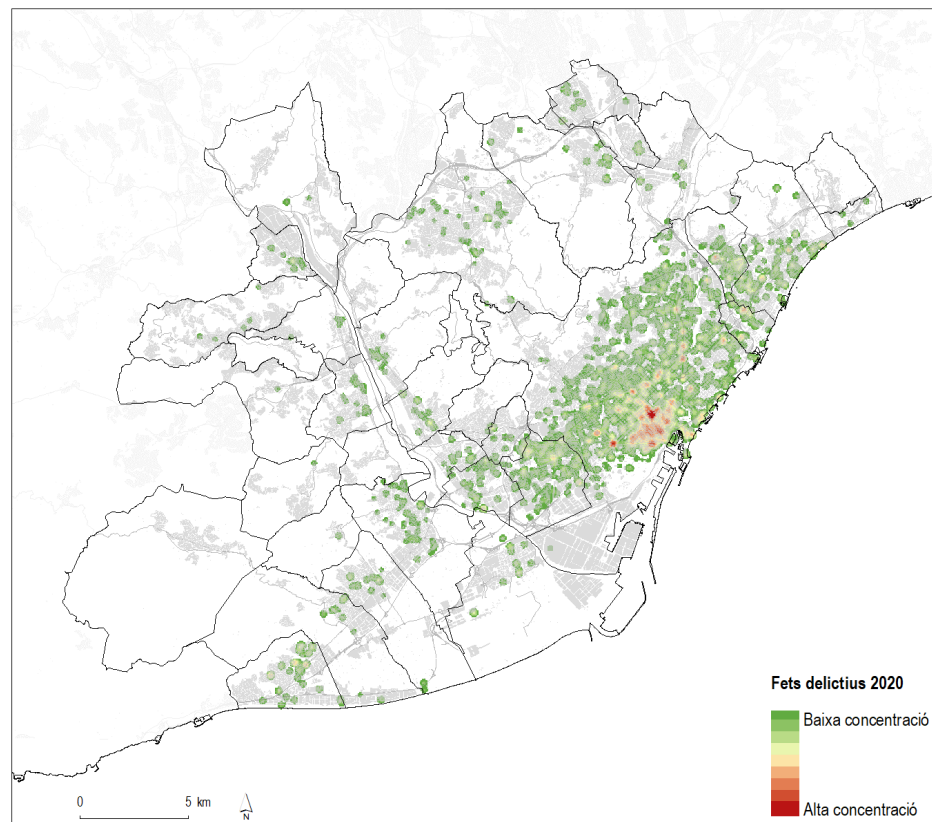
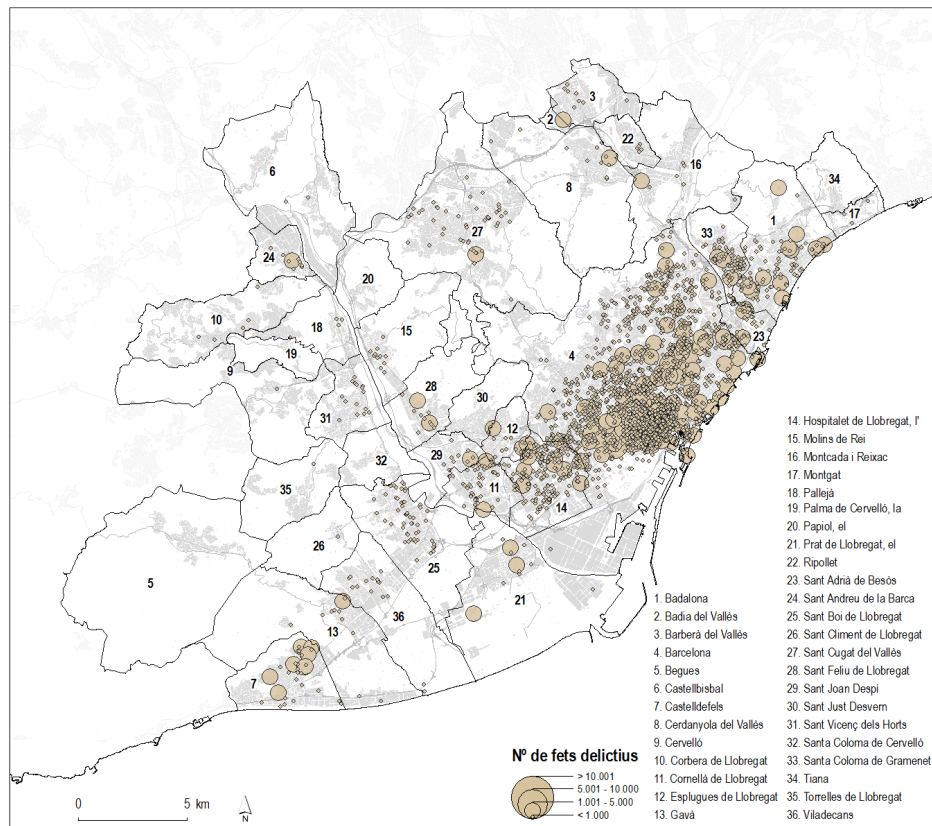

Font: elaboració pròpia

Tal i com s'acaba d'exposar, les pautes de distribució dels fets delictius en el territori no tenen perquè coincidir amb la localització de la residència de les seves víctimes. És per aquest motiu que l'EVAMB recompta i ubica geogràficament els fets detectats en diferents escales territorials, des de la coordinada fins a l'agregació dels municipis en zones metropolitanas. És a partir d'aquí que es crea el mapa delictiu que, al no relacionar els fets delictius amb cap característica social ni urbana significativa, té un valor merament descriptiu. Malgrat aquestes limitacions, la possibilitat de visualitzar la localització d'aquests fets en el territori metropolità posa de manifest l'atracció de la centralitat i la influència de la grandària municipal en la distribució delictiva.

La majoria de fets delictius que s'han detectat s'ubiquen a la ciutat de Barcelona, d'on es desprèn que la ciutat més poblada, gran i central és un escenari preferent per a l'activitat delictiva. A molta distància, les zones del Besòs i del Llobregat continu, on s'ubiquen les altres ciutats més grans de la metròpoli, són escenari cadascuna del 7,5% i 7,4% dels fets registrats per l'EVAMB (arribant gairebé a 15% dels fets). La influència que exerceixen les ciutats de L'Hospitalet de Llobregat (4,8%) i de Badalona (3,8%) n'és determinant. La georeferenciació en coordenades de tots els fets registrats per l'EVAMB permet localitzar-los de forma pràcticament exacta en el territori metropolità. El primer mapa presenta la localització de tots els fets registrats per l'EVAMB 2020. Els resultats mostren una major localització de l'activitat delictiva a la capital metropolitana, sobretot en les seves zones de major centralitat però també mostra altres pols d'atracció als centres dels municipis metropolitanos, i fins i tot algunes localitzacions en zones més perifèriques. Per tal de mesurar si aquesta major localització es pot interpretar en termes de densitat, s'ofereix el segon mapa, on a partir de la funció de densitat Kernel (que mesura la concentració segons la proximitat entre punts) es poden apreciar aquelles zones de major concentració delictiva de l'àrea metropolitana (en color vermellós).

Mapa 1. Mapa delictiu metropolità i concentració dels fets delictius. EVAMB, 2020

Font: elaboració pròpia

L'EVAMB 2020 també ha mostrat que prop d'un 20% de les victimitzacions tenen lloc en les infraestructures de transport públic. El mapa següent mostra la localització dels fets registrats en les estacions de metro, terminals d'autobús i estacions de tren. Es tracta d'un mapa merament descriptiu, que no es posa en relació amb el volum de desplaçaments ni de validacions que recullen aquestes estacions. Per tal de seguir avançant en aquestes anàlisis seria valuós poder calcular el risc de victimització a partir de contextualitzar-les amb aquestes dades de mobilitat, doncs tal i com mostra el mapa, la major localització de fets es dona en les estacions més grans, sense que això signifiqui necessàriament que el risc hi és més elevat (per a calcular el risc, les dades s'haurien de posar en relació a la població mòbil/usuària). Així doncs, el mapa mostra la centralitat de l'activitat delictiva a Barcelona, en concret de les estacions ubicades en el centre de la ciutat, bé d'aquelles que actuen com intercanviadors o bé d'aquelles que es localitzen en *hubs* d'activitat econòmica com per exemple, la parada de Plaça Espanya que es troba pròxima al recinte firal (veure el detall del mapa). Ara bé, també adquireixen importància altres indrets metropolitans que també tenen la seva pròpia centralitat territorial, com poden ser per exemple les que s'ubiquen a Santa Coloma de Gramenet, a L'Hospitalet de Llobregat, i a Sant Adrià de Besòs.

Mapa 2. Distribució dels fets delictius segons parades i estacions

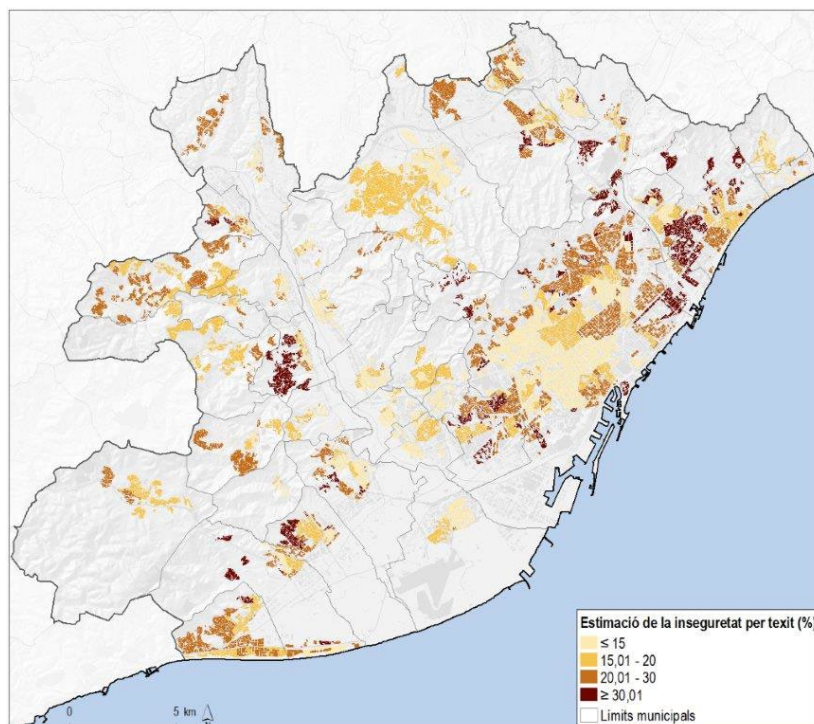

Font: elaboració pròpia

A partir de l'EVAMB es calcula un indicador que mesura la percepció d'inseguretat i que consisteix en la proporció de persones que suspelen la seguretat del seu barri. D'acord amb les dades de l'EVAMB 2020, fins el 22,9% de la població metropolitana avalua el nivell de seguretat del seu barri per sota dels 5 punts en l'escala de 0 a 10; expressen així que se senten poc segures o insegures. Les anàlisis dutes a terme

mostren com més enllà dels factors individuals (sexe, edat, condició socioeconòmica...) la percepció d'inseguretat s'inscriu també en el context urbà i territorial. En primer lloc, si aquest indicador es posa en relació amb la grandària poblacional es constata que les ciutats més poblades registren una major proporció de població que avalua la seguretat del seu barri per sota dels cinc punts de mitjana. Tanmateix, aquesta relació entre grandària poblacional i percepció d'inseguretat no és lineal i també es detecta inseguretat en alguns municipis de menor població. Quan les anàlisis es concreten en escales territorials més petites, es constata una major associació entre la inseguretat i els territoris monofuncionals, sobretot si són d'especialització residencial; també hi ha major inseguretat on es trenca el teixit urbà per part de grans infraestructures, parcs o buits urbans; la inseguretat és també major en zones amb alta densitat residencial i pisos petits i allà on viu població vulnerable. En aquest sentit, l'any 2016, en el marc de la redacció del PDU, es va realitzar una estimació del sentiment d'inseguretat a escala inframunicipal per a tot el territori metropolità. Els resultats mostraren una relació estadísticament significativa entre la composició socioeconòmica i residencial dels barris metropolitans i la percepció d'inseguretat. Concretament, el mapa resultant evidencià que la construcció de la inseguretat era més fructífera als barris amb més dificultats econòmiques, i que aquests processos problematitzaven la convivència amb els fluxos migratoris que s'havien assentat al territori metropolità en les darreres dècades. En altres paraules, es constata que el que atorga la dimensió metropolitana a la dimensió subjectiva de la seguretat és el creixement demogràfic i la desigual distribució residencial dels grups socials en el territori. Un altre resultat rellevant va ser constatar la baixa victimització en aquests territoris, és a dir, més que en processos delictius aquestes dinàmiques esdevenien un indicador més dels processos de construcció social de la seguretat ciutadana.

Mapa 3. Distribució estimada del sentiment d'inseguretat. Àrea metropolitana de Barcelona, 2016

Font: Elaboració pròpia a partir de dades censals INE, dades cartogràfiques ICC i EVAMB 2016

5. Seguretat i Prevenció als municipis de l'AMB

A continuació, es presenten els resultats del qüestionari dissenyat i creat per aquesta recerca que es va destinar als responsables de seguretat i prevenció dels 36 municipis de l'AMB. La informació que a continuació es detallarà s'articula en tres subapartats:

- En el primer lloc, una breu caracterització de les persones que han participat descrivint el seu perfil institucional.
- Seguidament, es presentarà un apartat ampli sobre la prevenció als municipis en que es tindrà en compte quins són els seus problemes de seguretat, quins comparteixen amb altres municipis, com s'organitzen en l'articulació de respostes i quines han estat les estratègies que han dut a terme en aquest àmbit.
- Al tercer apartat es recolliran les qüestions i opinions institucionals sobre un possible abordatge metropolità de la seguretat i la prevenció, identificant-ne quines són les prioritats i les necessitats des de l'òptica dels responsables municipals.

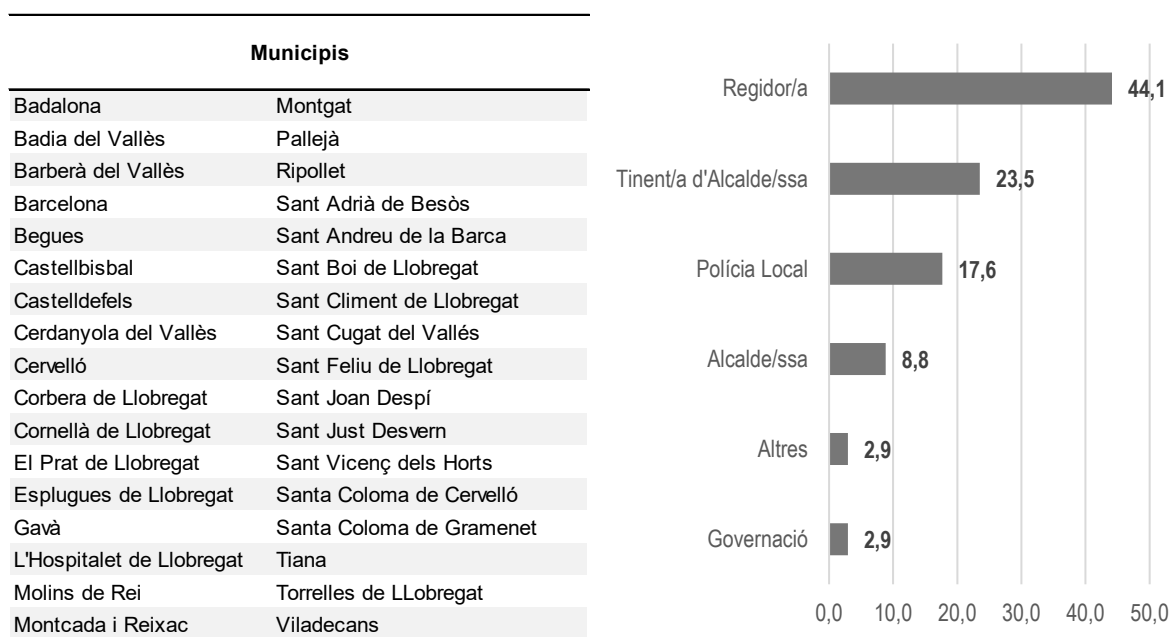
En aquest capítol es presenten els principals resultats obtinguts a partir del qüestionari, amb l'objectiu que aquests es puguin ampliar amb properes anàlisis, consultes i seguiment de les informacions conjuntament amb els municipis i amb l'AMB.

5.1. Participació i perfil de resposta

Com ja s'ha especificat en l'apartat sobre les fonts d'informació d'aquest estudi, una de les tasques desenvolupades per l'IERMB va ser la de dissenyar un qüestionari en el que es combinaven preguntes tancades i obertes sobre diferents aspectes de la seguretat i de prevenció. Aquest qüestionari es va enviar per correu electrònic a les persones responsables de seguretat i prevenció dels 36 municipis de l'AMB, amb la idea de conèixer i d'explorar quins són els seus principals problemes en aquesta matèria, i també, a mode exploratori, preguntar sobre la idoneïtat i la necessitat de dur a terme un abordatge metropolità en aquest àmbit. Donada a la irrupció de la Covid-19 i posteriorment el període electoral de les eleccions a la Generalitat de Catalunya, el període de recollida dels qüestionaris ha estat ampli i es va dur a terme entre l'Octubre de l'any 2020 i el Febrer 2021.

Tal i com es pot observar en la següent taula, dels 36 municipis han participat 34, sent El Papiol i la Palma de Cervelló els dos únics que no han pogut participar.

Taula 2. Municipis participants i perfil dels càrrecs que han respost

Font: elaboració pròpia

A partir dels resultats d'aquest qüestionari s'ha pogut constatar que els municipis participants, en la seva majoria, disposen d'una regidoria de seguretat ciutadana pròpia, orientada a la gestió de la seguretat al municipi, a vegades amb titularitat singular i pròpia, d'altres combinada amb un altre àmbit com la mobilitat o el civisme.

Taula 3. Municipis i regidories de seguretat

	Regidoria de seguretat ciutadana	Regidoria de Seguretat combinada amb un altre àmbit	Altres	Total
Barcelona	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Municipis 100.000 a 500.000 hab	33,3%	66,7%	0,0%	100,0%
Municipis 50.000 a 100.000 hab.	42,9%	28,6%	28,6%	100,0%
Municipis menys de 50.000 hab.	34,8%	39,1%	26,1%	100,0%
Total	38,2%	38,2%	23,5%	100,0%

Font: elaboració pròpia

5.2. Els municipis i la seguretat

Seguretat

El qüestionari que es va enviar conté un bloc de preguntes sobre quins són els principals problemes de seguretat als municipis. Concretament, es van formular dues preguntes, una de tancada, on s'especificaven

l·listat de problemes de seguretat així com l'avaluació de la gravetat que representaven en els seus municipis en una escala del 0 al 10 (on 0 equival a no que no son greus i on 10 equival molt greus). I una segona pregunta oberta, on es preguntava sobre altres qüestions problemàtiques relacionades amb la seguretat presents als municipis. A diferència de la pregunta tancada, l'objectiu d'aquesta pregunta oberta era incitar a l'espontaneïtat de les respostes i encoratjar a que els municipis expliquessin si tenien problemes de seguretat que feien part de la seva realitat. A partir dels principals resultats es pot apreciar que:

- El 94,1% dels participants assenyalen les disputes entre veïns i veïnes així com els robatoris als domicilis com problemes presents als seus municipis. En relació a les disputes entre veïns/es s'inclou un ampli ventall d'aspectes com ara el soroll, la brutícia, les males olors, l'impagament de derrames i la manca de manteniment dels espais comuns. Malgrat són els problemes més citats pels municipis, la valoració de la gravetat se situa entorn al 5,41 en els cas dels robatoris i arriba al 6,31 en el cas de les disputes entre veïns.
- Els robatoris a les persones, així com els conflictes derivats dels usos dels habitatges (ocupació, pisos turístics, pisos drogues,..) afecten al 82,4% dels municipis participants. Ara bé, d'entre aquests dos, respecte a la gravetat, destaquen els conflictes derivats usos dels habitatges amb una mitjana del 6,4, superant en un 1,2 punts la gravetat atribuïda als robatoris a les persones (5,21). Els usos dels habitatges esdevenen així el segon problema de seguretat més greu de tota la llista (després de la prostitució de carrer).
- Els robatoris a comerços/negocis i els robatoris a vehicles apareixen com el tercer conjunt de problemes de seguretat que pateixen els municipis amb més freqüència. Pel que fa a les valoracions respecte a la gravetat, les notes han estat moderades (4,69 i 5,36 respectivament):
- La violència en l'àmbit privat també destaca com un dels problemes de seguretat dels municipis. En concret, un 73,5% d'aquestes assenyalen com la violència masculista és un problema de seguretat al seu municipi, així com també ho és la violència intrafamiliar i domèstica, present en el 67,6% dels municipis participants.
- Els municipis també han considerat com a problemes de seguretat el tràfic de drogues (61,8%); les estafes o frau en serveis i subministrament (55,9%); la ciberdelinqüència (41,2%) i el sensellarisme (50%). Ara bé, excepte el tràfic de drogues (5,57), aquestes situacions s'assenyalen com a problemes que no es consideren especialment greus, doncs les seves avaluacions es situen per sota del 5 punts.
- Aquelles qüestions relacionades amb la pobresa i la marginalitat apareixen com a problemes de seguretat, aproximadament en el 30% dels municipis. Les persones que recullen deixalla, les persones que pidolen al carrer i la venda ambulants apareixen al voltant del 30% dels municipis.
- Els delictes d'odi i la discriminació, així com els extremismes violents i la radicalització apareixen en un 20,6% i 14,7% respectivament dels municipis.
- La prostitució, tan sols apareix en un municipi com un problema de seguretat, ara bé, s'assenyalen la seva gravetat mitjana amb 7 punts, sent la qüestió valorada amb la nota més alta de gravetat.
- A part dels anteriors, alguns municipis també han apuntat altres problemes de seguretat, la majoria dels quals fan referència a les molèsties i queixes ciutadanes que es deriven de l'ús de l'espai públic (especialment relatives al consum d'alcohol i la presència de joves), així com les actituds incíviques relacionades amb la vandalització d'elements comuns.

Les informacions obtingudes permeten apreciar que els problemes de seguretat no es distribueixen de manera homogènia al territori metropolità. Així, mentre que els problemes de seguretat que s'articulen al

voltant dels habitatges (robatoris de domicilis, disputes veïnals i usos problemàtics dels habitatges) o els robatoris de béns personals, comerços i vehicles es produeixen a pràcticament tots els municipis, altres situacions són en canvi molt més específiques i emergeixen de manera particular en alguns territoris (prostitució, processos d'extremisme violent, sensellarisme,...).

Una altra constatació rellevant resulta de la diferent gravetat que poden arribar a assolir els problemes de seguretat en diferents territoris. Considerant la grandària dels municipis es pot apreciar com:

- Els problemes derivats dels usos dels habitatges i de disputes entre veïns estan presents a tot el territori metropolità, tanmateix actualment les seves conseqüències es jutgen de major gravetat als municipis grans i mitjans que a Barcelona.
- La mateixa tendència s'observa també respecte del tràfic de drogues si bé, en aquest cas, és una situació que no estaria generant problemes de gravetat als municipis metropolitans més petits.
- Les victimitzacions que resulten dels robatoris de vehicles, comerços i fets personals han esdevingut problemes de seguretat greu especialment als municipis grans que se situen al voltant de Barcelona i als municipis de 50.000 a 100.000 habitants. També cal fer notar com els robatoris de domicili han esdevingut un problema de seguretat freqüent i considerat de gravetat a tots els municipis, també als més petits.
- Malgrat que es donen a tots els municipis, a Barcelona les violències masclistes i contra la dona es consideren actualment els problemes de seguretat més greus als que ha de fer front el municipi.
- Malgrat són situacions que es donen amb freqüència als municipis metropolitans, és a les ciutats de major grandària que es considera la presència de persones sense llar i pidolant com un problema greu de seguretat.
- Finalment, a Santa Coloma de Gramenet, la prostitució s'ha considerat una pràctica que ocasiona problemes de seguretat d'especial gravetat.

Taula 4. Principals problemes de seguretat i gravetat als municipis

	Cites problema (total municipis)		Gravetat problema (total municipis)	Barcelona	Municipis 100.000 a 500.000 hab	Municipis 50.000 a 100.000 hab	Municipis menys de 50.000 hab.
	N	%	(0-10)	(0-10)	(0-10)	(0-10)	(0-10)
Robatoris a domicilis	32	94,1%	5,41	6,00	6,33	5,86	5,10
Disputes entre veïns/es	32	94,1%	6,13	5,00	8,33	6,71	5,65
Robatoris a les persones	28	82,4%	5,21	6,00	7,67	5,17	4,78
Conflictes derivats de problemes socials i usos dels habitatges	28	82,4%	6,36	6,00	8,67	6,67	5,89
Robatoris comerços/negocis	26	76,5%	4,69	6,00	6,33	4,60	4,35
Robatoris vehicles	26	76,5%	5,36	6,00	7,00	5,80	4,88
Violència masclista	25	73,5%	4,92	8,00	6,67	4,67	4,43
Violència intrafamiliar i domèstica	23	67,6%	4,50	8,00	6,00	5,60	3,46
Tràfic de drogues	21	61,8%	5,57	6,00	7,67	6,50	4,77
Estafes o frauds en serveis i subministraments	19	55,9%	4,39	6,00	6,50	3,00	4,25
Persones que recullen deixalla	17	50,0%	3,70	5,00	6,33	2,00	3,10
Ciberdelinqüència	14	41,2%	4,50	-	7,00	4,00	4,13
Sensellarisme	12	35,3%	4,36	6,00	6,00	3,50	3,83
Agressions sexuals	11	32,4%	3,55	7,00	6,00	2,67	2,40
Persones que pidolen al carrer	11	32,4%	3,70	5,00	6,33	2,00	3,10
Venda ambulants no autoritzada	11	32,4%	4,09	5,00	4,50	4,33	3,60
Delictes d'odi, discriminació violenta	7	20,6%	4,14	6,00	5,00	3,50	3,67
Extremismes violents/radicalització	5	14,7%	3,67	6,00	5,00	3,50	2,00
Conflictes de convivència espai públic	2	5,9%	-	-	-	-	-
Actituds incíviques al carrer: vandalisme	2	5,9%	-	-	-	-	-
Prostitució al carrer	1	2,9%	7,00	-	7,00	-	-

Font: elaboració pròpia

La recollida de la informació a partir de la pregunta obertes ha permès, com s'ha dit anteriorment, albirar altres qüestions que mitjançant les preguntes tancades difícilment haguessin aparegut perquè és força improbable llistar exhaustivament els problemes que pot arribar a tenir un municipi l'àmbit de la seguretat. Així, oferir aquesta opció, més enllà de determinar que els municipis poguessin explicar les seves situacions particulars del seu territori, ha permès constatar alhora, que algunes realitats també són compartides. Així s'han citat com a situacions que generen problemàtiques de seguretat:

- Les molèsties per soroll, brutícia i altres pràctiques relacionades amb el consum d'alcohol, sobretot aquelles que, com els botellots, s'associen a les conductes de lleure dels joves.

Amb un nombre molt menor de referències, s'han citat:

- La seguretat vial, també apareix com una qüestió problemàtica pels municipis que es caracteritza tant per l'excés de velocitat a la via pública, així com pels problemes derivats del binomi alcohol i conducció.
- La seguretat personal, amb diversos municipis des d'on s'explica com tenen presència de furts i robatoris amb violència en les estacions de tren.
- La tinença responsable d'animals de companyia són el tercer conjunt de problemes. Encara que no s'ha especificat, sota aquesta categoria s'abrigallen qüestions diverses que poden anar des de la correcta identificació amb el microxip i cens, fins l'incompliment de les condicions que estableix cada municipi d'acord a quins són els compromisos d'acompliment tant amb l'animal com en el conjunt de la societat.

En menor mesura, sorgeixen altres referències particulars com ara cites al vandalisme; la presència de delinqüència organitzada, problemes derivats de la configuració de l'espai públic en la percepció de seguretat; els problemes derivats de l'emergència climàtica, els aspectes relacionats amb el tràfic i consum de drogues. Ara bé, en aquest cas, la problemàtica derivada del tràfic de drogues està associada amb l'ocupació d'espais abandonats pel conreu de la marihuana. Altres qüestions a les que s'han fet menció com problemes de seguretat han estat relacionades amb la vigilància i control de tres grans centres comercials i un camp de futbol de primera divisió i un altre de segona divisió; la dificultat d'oferir respostes quan el territori es caracteritza per una disseminació demogràfica i, per últim, també s'ha fet menció de la "presència de grups de joves a l'entorn metropolità amb intencions delictives".

Organització municipal de les respostes

També hem volgut preguntar sobre l'organització municipal en l'àmbit de la seguretat i la prevenció, en concret, per una banda, sobre quines àrees municipals s'ocupen de les tasques relatives a la promoció de la seguretat i la prevenció i, per altre banda, quins són els serveis dels que disposa el municipi per atendre els àmbits de la promoció de la seguretat i l'articulació d'estratègies de prevenció.

Dels resultats es desprèn que:

- En el 97,1% dels municipis és la Policia Local l'organisme encarregat de dur a terme les estratègies relatives a la promoció de seguretat i les estratègies de prevenció, juntament amb l'àrea de seguretat i la regidoria de seguretat (94,1% dels municipis). L'alcaldia també té un rol rellevant (88,2%) en aquest àmbit.
- Altres àrees que estan implicades, però en menor mesura, són l'àrea de convivència i de civisme respectivament i les de caire social (58,8%, respectivament).
- Les darreres àrees de caire institucional que també participen en les estratègies de promoció de la seguretat i la prevenció, són les àrees d'urbanisme (38,2% dels municipis), de joventut (29,4%) i, en menor mesura, de serveis socials (11,8%).
- La participació de les entitats socials i del tercer sector en les estratègies de prevenció i promoció de la seguretat és molt menys freqüent. Afirmen que compten amb la seva participació 5 dels 34 municipis estudiats (14,7%).

Alguns municipis, a banda de les àrees que ja s'han explicat, han volgut deixar constància d'altres serveis i institucions que en el seu cas també hi tenen un paper rellevant. És el cas de Cerdanyola del Vallès l'àrea d'agents cívics es considera que tenen un rol rellevant. També el cas de Castelldefels, l'àrea de mediació i igualtat també desenvolupa un paper fonamental. El cas de Santa Coloma de Gramenet, a banda de l'àrea de seguretat, també han fet referència als equips de l'àrea igualtat i LGTBI+ l'àrea de promoció econòmica i ocupació, així com l'equip de serenos i serenes que treballa al municipi. A banda de les àrees més institucionalitzades el municipis també han explicat com algunes agrupacions i/o col·lectius que malgrat no tenir un rol formal en el dia a dia dels ajuntaments, tenen un rol cabdal per a determinades qüestions com per exemple, tot el que fa referència a la protecció de boscos i forests. En referim, per exemple, el cas de Castellbisbal i Begues tant a Protecció Civil en conjunció amb els voluntaris i voluntàries de les Agrupacions de Defensa Forestal. Per últim, municipis com Sant Boi de Llobregat, ha volgut canalitzar també com una àrea cabal, els òrgans de participació ciutadana que disposa el seu municipi.

Taula 5. Àrees que intervenen en la promoció de la seguretat i en la prevenció

	Àrees que intervenen en el seu municipi	
	N	(%)
Policia Local	33	97,1%
Àrea de seguretat, regidoria de seguretat	32	94,1%
Alcaldia	30	88,2%
Àrea de convivència, civisme	20	58,8%
Àrea social	20	58,8%
Àrea d'urbanisme	13	38,2%
Àrea de joventut	10	29,4%
Entitats del tercer sector subcontractades i ONG's	5	14,7%
Centres d'Atenció Primària	4	11,8%
Altres	7	20,6%

Font: elaboració pròpia

A banda d'identificar les principals àrees que s'ocupen de la promoció de la seguretat i de la prevenció, també hem volgut conèixer, a grans trets, quins són els principals recursos o instruments per tal que aquesta es faci efectiva. Es constata que:

- La mesura més emprada gairebé per la totalitat dels municipis (94,1%) és l'instrument administratiu de règim sancionador com són les ordenances de civisme.
- El següent instrument més emprat, són els programes d'atenció a les víctimes de violència masculista. Aquest és un fet important, dons denota dues qüestions importants. D'una banda, l'extensió d'aquesta tipologia de violències en el territori, i en segon lloc, el compromís municipal en l'oferiment de respostes de proximitat a la ciutadania.
- En la mateixa direcció, de proximitat a les persones, més de la meitat dels municipis disposen de programes de policia comunitària o de proximitat (55,9%) i també gairebé en el 53% dels casos hi ha instal·lades càmeres de videovigilància al municipi.
- El 52,9% dels municipis disposen de programes d'intervenció social amb educadors i educadores a peu de carrer.
- En un altre ordre de freqüència de recursos, més del 40% dels municipis disposen tant dels programes de substitució de l'import econòmic de la sanció com de programes de menors.
- Els programes de mediació d'escala, les estratègies de modificació de l'espai públic i els programes de prevenció comunitària també hi són presents en el 38,2% dels municipis.
- Els recursos menys freqüents en els municipis, són el programa anti-rumors i els programes de convivència de l'oci nocturn.
- Altres recursos dels que disposen alguns municipis són aquells relacionats o bé amb les noves tecnologies, com la creació App de seguretat, o programes específics com ara, el d'agent tutor implantat a Castelldefels i a Esplugues de Llobregat o els programes d'agents cívics/ques.

Taula 6. Recursos que intervenen en la promoció de la seguretat i en la prevenció

	Recursos dels que disposa el seu municipi	
	N	%
Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic	32	94,1%
Programes d'atenció a víctimes de violència masclista	29	85,3%
Programes de policia comunitària o de proximitat	19	55,9%
Educadors/es a peu de carrer	18	52,9%
Videovigilància	18	52,9%
Programa de substitució de l'import econòmic de la sanció	15	44,1%
Programes de menors	15	44,1%
Programa de mediació d'escala	13	38,2%
Estratègies de modificació de l'espai públic	13	38,2%
Programes de prevenció comunitària	13	38,2%
Programa Anti rumors	10	29,4%
Programa de convivència oci nocturn	8	23,5%
Altres	5	14,7%

Font: elaboració pròpia

Per tant, pel que fa a l'organització municipal de les respostes hi ha predomini dels operadors, podríem dir, clàssics (Policia Local, regidories de seguretat), destacant també l'Alcaldia que té un rol rellevant el que indica que l'àmbit de la seguretat i la prevenció esdevé és un assumpte cabdal en els consistoris. Pel que fa als recursos, en relació amb al marc teòric exposat s'aprecia com hi ha aquesta dualitat de respostes en els que es conjuguen àmbits de vigilància i control amb estratègies de tipus socials, si bé hi ha un predomini de les primeres per sobre de les segones.

Opinió sobre què dona major seguretat

La decisió sobre com intervenir en els problemes que generen inseguretat està directament relacionada amb la concepció tant sobre quins són els mecanismes que es consideren més eficaços per donar-hi resposta com sobre el suport que poden rebre aquestes mesures per part de la població. És per aquest motiu que al qüestionari s'ha demanat a les persones entrevistades per les tres mesures que pensen poden dotar d'una major sensació de protecció i de seguretat a la població resident del seu municipi. La resposta ha estat aclaparadora, des de gairebé tots els municipis es considera que la presència policials als carrers és la mesura que dota de major sensació de seguretat i protecció a la ciutadania (97,1%). En segon lloc les mesures de control i de *dissuasió situacional*: la neteja i manteniment dels espais públics (61,8%), la videovigilància (53% dels municipis), així com també aquelles mesures que tenen a veure amb la millora del disseny d'espais públics (41,2%). Els consells d'autoprotecció no apareixen entre les principals mesures de promoció de la seguretat. Finalment, les mesures de prevenció i d'intervenció social a través de mediació, educadors a peu de carrer, o de l'equip de serenos i serenes a Santa Coloma de Gramenet, es considera un bon mecanisme que pot proporcionar uns majors nivells en la percepció de seguretat entre els veïns i veïnes al 58,8% dels municipis metropolitans.

Taula 7. Opinió sobre les mesures que doten de major sensació de protecció i seguretat

	Opinió sobre les mesures que doten de major sensació de protecció i seguretat	
	N	%
Més presència policial als carrers	33	97,1%
Neteja i manteniment dels espais públics	21	61,8%
Mediació, agents cívics, educadors/es a peu de carrer	20	58,8%
Videovigilància	18	52,9%
Millora del disseny dels espais públics	14	41,2%
Consells d'autoprotecció	4	11,8%
Altres	1	2,9%

Font: elaboració pròpia

En termes generals, aquests resultats permeten apreciar com les respostes més tradicionals orientades a la reducció del delictes i la vigilància de les conductes en públic són les que es considera que tenen una major popularitat entre la ciutadania i més efecte en la seva sensació de seguretat. Tal i com s'ha vist, la delinqüència i els seus efectes en forma de victimització són problemes freqüents i que es consideren greus a la majoria de municipis metropolitans. Tanmateix també s'ha pogut constatar l'emergència d'altres problemes que s'articulen al voltant dels habitatges i dels seus usos que també estan ocasionant greus problemes de seguretat. Aquestes situacions no pertanyen al domini de la via pública i sovint responen a relacions socials més que no pas delictives. Tot plegat suposa un repte de futur per a les polítiques de prevenció i de promoció de la seguretat al sí de l'AMB, sobre la que caldria una reflexió més amplia i profunda que potser la institució podria liderar.

5.3. Opinió sobre l'abordatge metropolità de la seguretat i la prevenció

Com ja s'ha dit l'objectiu d'aquest projecte és assentar les bases i establir el punt de partida per a la generació d'espais a escala metropolitana i/o intermunicipal on integrar diagnòstics, prioritzar àmbits i articular propostes conjuntes i operatives per l'abordatge de la seguretat i la prevenció als municipis de la metròpoli barcelonina. Ara bé, per dur a terme aquesta reflexió és imprescindible escoltar quines són les necessitats, prioritats, mancances partint de la base que cal escoltar els municipis.

Per aquest motiu en el qüestionari també s'han formulat una sèrie de preguntes per determinar si part dels problemes relatius al seguretat i a la prevenció que cadascun dels municipis pateix podrien tenir una abordatge metropolità, com es podria dur a terme aquest abordatge i quins actors n'haurien de formar part. També hem volgut saber fins a quin punt, des de la visió de cadascun d'ells, es considera rellevant o/i prioritari el disseny d'algun instrument per l'abordatge metropolità de la seguretat. També hem conèixer fins a quin punt, cadascun dels municipis, reben ajudes i/o suport d'algun dels ens supralocals que estan presents al territori per dur les activitats i/o estratègies necessàries en l'àmbit de la seguretat i la prevenció.

Seguretat i límits administratius

Com senyalen els informes anuals de l'EVAMB, les qüestions relacionades amb la seguretat no es circumscriuen als límits administratius amb que es defineixen els municipis, ni pel que fa a la victimització, ni tampoc en la manifestació d'alguns fenòmens que, en ocasions, se situen els espais limítrofs o zones de connexió amb els municipis veïns, i per tant, provoquen que la seva problemàtica sigui compartida o, si més no, problemes competencials per a la seva gestió integral. Hem volgut aprofundir sobre aquesta qüestió, demanant per la presència d'aquests problemes i en els límits territorials de quins municipis s'estaven produint.

Els resultats ens mostren que es produeixen situacions d'aquest tipus a 18 dels 34 municipis que han respost el qüestionari, sent més freqüents al continu urbà que uneix Barcelona, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs i Badalona, als que s'afegeixen també els límits amb Montgat en direcció Maresme i amb Montcada i Reixac en el sentit Vallès. Les referències també han estat altes en relació al continu Barcelona, l'Hospitalet i Cornellà de Llobregat, estenent-se en aquest cas per a incorporar els límits amb Esplugues de Llobregat. A continuació es descriuen les problemàtiques que s'han descrit:

- Els conflictes de convivència a l'espai públic és el problema més freqüent que els municipis pateixen en les fronteres limítrofs dels seus municipis i aquests s'expressen en dues direccions, d'una banda, tot allò que té relació amb el lleure dels joves i d'altra banda qüestions derivades de l'oci nocturn, com per exemple, els problemes derivats de les discoteques a la zona limítrof entre Cornellà de Llobregat i L'Hospitalet de Llobregat.
- En altres municipis, apareixen qüestions de seguretat en les zones límit dels municipis, les quals, o bé es caracteritzen per la "itinerància delinqüencial de l'AMB", això és persones que delinqueixen en un municipi determinat, però resideixen en un altre. O bé es caracteritza per qüestions cròniques que es troben a cavall entre dos territoris, com ara per exemple, la problemàtica de tot el front Besòs.
- El tràfic de drogues, en concret, entre els barris de Sant Roc (Badalona), el Besòs (Barcelona) i La Mina (Sant Adrià de Besòs), que pertanyen a determinats clans que operen entre aquests territoris.
- A major distància apareixen altres qüestions, que es produeixen en àmbits limítrofs entre municipis, com ara la presència de les economies de subsistència expressat en la venda ambulants no autoritzada; l'abocament de residus que pateix la zona limítrof entre Cerdanyola de Vallès, Sant Cugat del Vallès i Sant Quirze del Vallès, les actituds incíviques (vandalisme); els problemes de protecció d'alguns espais naturals com per exemple l'espai natural i protegit "Els Gorgs de la Mola" limítrof amb Sant Andreu de la Barca. Així com trobades de gent per barallar-se, en algunes zones de entre Badalona, Tiana i el Masnou.
- De manera menys compartida, però no per això menys significativa també s'han esmentat altres qüestions com ara algunes problemàtiques més concretes i diguem, més específiques dels municipis com per exemple en el cas de Pallegà expliciten el risc compartit que tenen amb els municipis limítrofs pel que fa al pas de persones i mercaderies; a L'Hospitalet de Llobregat pateixen problemes limítrofs amb la ciutat de Barcelona tant pel que fa a la incidència del Camp del Barça així com qüestions derivades de la Fira de Barcelona, així com altres aspectes qüestions relacionades amb les polítiques de mobilitat i com la presència de persones sense sostre amb Esplugues de Llobregat; Santa Coloma de Gramenet, explica que el seu treball en aquest àmbit s'ha d'entendre com un continu amb Badalona i Sant Adrià del Besòs.

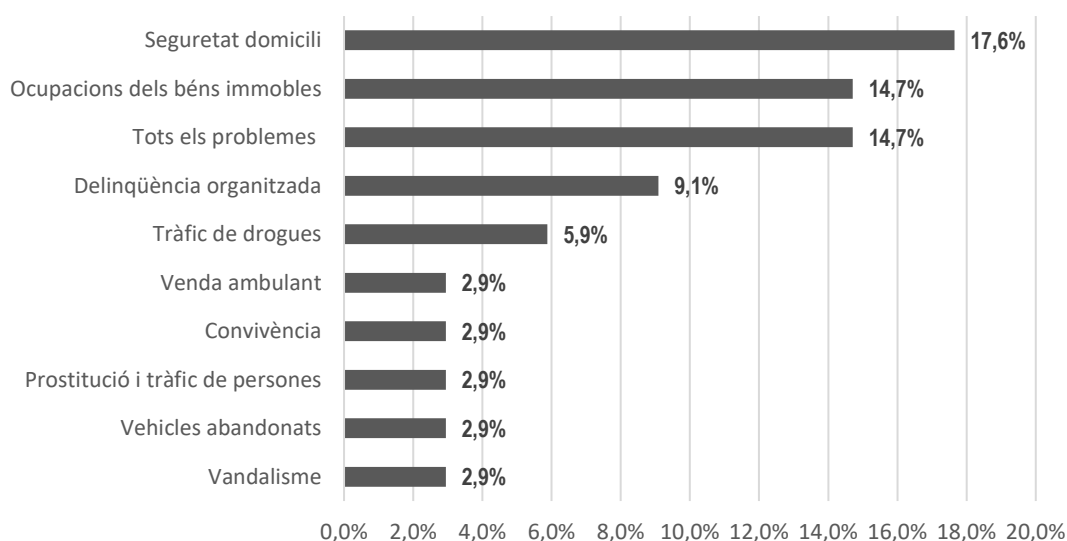
S'ha constatat com entre els límits administratius es produeix una persistència dels conflictes en l'espai públic, però també apareixen d'altres relacionats amb la seguretat, com conseqüència de la pròpia activitat delictiva, amb el tràfic de drogues com a fenomen crònic d'alguns municipis de l'AMB i també, en aquelles àrees on hi ha oferta d'oci nocturn. També han quedat paleses qüestions que tenen un abast intermunicipal, i que malgrat són qüestions específiques, afecten a la gestió de la seguretat i promoció en cada municipi.

Problemes de seguretat que podrien tenir un abordatge metropolità

A més dels problemes que emergeixen als límits municipals, al qüestionari també es va introduir una pregunta oberta sobre si els problemes que tenien cadascun dels municipis podien tenir un abordatge supramunicipal o/i metropolità. La resposta ha estat contundent, dels 34 municipis que han participat, 33 han afirmat que els problemes que pateixen podrien tenir abordatge metropolità o/i supramunicipal. Els resultats mostren com, des del punt de vista dels municipis, no només aquells problemes que es donen entre els seus límits o aquells que són compartits es podrien abordar metropolitanament, sinó pràcticament tots. En concret, han destacat els següents:

- La seguretat al domicili és l'àmbit més freqüent que creuen que podrien tenir un abordatge metropolità, en concret en el 17,6% dels municipis.
- Les ocupacions en els béns immobles és el segon àmbit que es considera d'abast metropolità i així ho pensen el 14,7% dels municipis. També destaca com el 14,7% dels municipis, creuen adient que siguin tots els àmbits i dimensions que afecten a les qüestions de seguretat i prevenció.
- La delinqüència organitzada i el tràfic de drogues també han estat aspectes destacats entre els municipis (9,1% i 5,9%, respectivament).
- Les qüestions relacionades amb la convivència, la prostitució i el vandalisme també han estat altres àmbits que es creu que podrien tenir aquest abordatge metropolità.
- Altres qüestions que els municipis creuen que han de tenir un abast metropolità són les relatives a les estratègies de coordinació tant en el pla institucional, com en l'àmbit policial, així com en el fet de compartir certa informació que pot ser rellevant no tan sols pels municipis contigus, sinó també a nivell metropolità. Aquesta acció, expliquen, hauria de permetre crear i enfortir una "cultura de coordinació entre municipis" en aquest àmbit. Un altre aspecte ha estat la vigilància dels espais naturals, així com una major promoció dels estudis i enquestes de seguretat, així com fins i tot mancomunar alguns serveis i oferir formació continuada en l'àmbit de la seguretat i prevenció urbanes.
- Pel que fa a les intervencions, el 17,6% dels municipis creuen que els recursos dels cossos de seguretat podrien tenir un abordatge metropolità, en concret, els municipis més petits així ho han considerat, així com establir estratègies de videovigilància a escala metropolitana.

Gràfic 3. Problemes de seguretat que podrien tenir un abordatge supramunicipal

Font: elaboració pròpia

Taula 8. Problemes de seguretat que podrien tenir un abordatge supramunicipal (recomptes municipals)

	Total	Barcelona	Municipis 100.000 a 500.000 hab.	Municipis 50.000 a 100.000 hab.	Municipis menys de 50.000 hab.
Seguretat domicili	6	0	1	2	3
Ocupacions dels béns immobles	5	0	0	1	4
Tots els problemes	5	0	2	0	3
Delinqüència organitzada	3	0	0	0	3
Tràfic de drogues	2	1	0	1	0
Venda ambulants	1	0	0	1	0
Convivència	1	0	0	0	1
Prostitució i tràfic de persones	1	1	0	0	0
Vehicles abandonats	1	0	0	0	1
Vandalisme	1	0	0	0	1
Intervencions					
Els recursos dels cossos de seguretat	6	0	0	0	6
Videovigilància	1	0	0	0	1

Font: elaboració pròpia

Com es podria dur a terme aquest abordatge?

També els vam preguntar, mitjançant una pregunta tancada, com es podria articular aquest abordatge metropolità entorn a les polítiques de seguretat i prevenció. I les respostes també han estat les següents:

- Gairebé el 80% dels municipis pensen que aquest abordatge s'hauria de dur a terme mitjançant la creació d'instruments de cooperació intermunicipals (convenis, mancomunar serveis, etc.). Aquests instruments, en la mesura que els municipis són més petites es consideren més escaients.
- El 73,5% dels municipis opinen que l'abordatge s'hauria de dur a terme mitjançant eines i espais de coordinació de les polítiques de seguretat i prevenció.
- El 58,8% dels municipis creus que son necessaris instruments de cooperació entre els municipis i l'AMB, és a dir, que d'alguna manera l'AMB sigui capaç d'oferir lideratge en aquest àmbit.

- Més del 40% dels municipis creuen necessari l'existència d'un servei metropolità dedicat a l'àmbit de la seguretat i la prevenció metropolitana.
- El 5,9% dels municipis ha suggerit altres qüestions com: la creació de les Comissions Regionals de Seguretat, tal i com preveu l'article 12 de la Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'Ordenació del Sistema de Seguretat Pública de Catalunya; i la creació d'una Autoritat Metropolitana en matèria de Seguretat Pública. També una altre qüestió que ha esta suggerida ha estat el compartir eines o instruments mòbils entre el municipis, com per exemple, els radars mòbils de velocitat.
- S'observa com, si considerem aquestes informacions a partir de la grandària del municipi, mentre la ciutat de Barcelona aposta decididament per eines i espais de coordinació entre els municipis, els municipis més petits, en canvi, aposten per estratègies basades en la cooperació.

Taula 9. Com articular l'abordatge metropolità.

	Articulació l'abordatge metropolità mitjançant...	
	N	%
Instruments de cooperació intermunicipals	27	79,4%
Eines/espais de coordinació de les polítiques de seguretat i prevenció	25	73,5%
Instruments de cooperació entre els municipis i l'AMB	20	58,8%
Servei metropolità de seguretat/prevenció	15	44,1%
Altres	3	5,9%

	Instruments de cooperació	Eines/espais de coordinació	Instruments de cooperació entre els municipis i l'AMB	Servei metropolità
Barcelona	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
Municipis 100.000 a 500.000 hab.	33,30%	33,30%	11,10%	22,20%
Municipis 50.000 a 100.000 hab.	23,80%	28,60%	23,80%	23,80%
Municipis menys de 50.000 hab.	33,90%	26,80%	25,00%	14,30%

Font: elaboració pròpia

Mesures o actuacions que es podrien impulsar des d'un possible organisme metropolità

A partir d'una pregunta tancada també hem volgut prendre el pols sobre quines creuen que són les mesures que es podrien impulsar des d'aquest possible organisme metropolità així com el seu grau de prioritat en una escala del 0 al 10 on 0 és gens prioritari i 10 és molt prioritari. Els resultats els hem agrupat de la següent manera:

- El 85,3% dels municipis creuen des d'aquest òrgan es podrien dur a terme línies de subvencions destinades a programes de seguretat concrets, sent aquesta mesura la que rep una prioritat del 7,97 en una escala del 0 al 10.
- La coordinació de les policies locals, els programes socials destinats a la prevenció, així com i les actuacions urbanístiques en l'espai públic, son el segon conjunt de mesures que els participants entenen s'haurien d'impulsar des d'aquest organisme metropolità.
- Els espais compartits de coneixement sobre les problemes i les tendències de la seguretat als municipis, seguit del suport en el disseny i implementació de mesures de promoció de la seguretat, així com els programes de formació són les següents mesures que els municipis creuen que també es podrien impulsar, amb un grau de prioritat assignat que oscil·la entre 7,50 i el 7,32.

- Els segueixen altres mesures com i la creació i disseny indicadors i sistemes de seguiment i avaluació de polítiques de seguretat i programes son altres de les mesures que el 79,4% dels municipis creuen que s'haurien de dur a terme, amb una prioritat que oscil·la entre el 7,3 i el 7,5 de mitjana.
- Mancomunar policies apareix com la darrera mesura especifica que els municipis creuen que es podria a dur a terme.
- Els municipis també han suggerit altres mesures que no estaven en aquest llistat però que ahora també son compartides i fan referència a qüestions tan concretes com: la millora i coordinació de l'acció policial, la promoció de la tecnologia digital per tal de facilitar la intercomunicació entre els serveis de seguretat i emergències a l'àmbit metropolità i sensibilitzar a la població amb campanyes que tinguin per objectiu "educar en el respecte i educació, explicar que els drets de que gaudim tenen com a contrapartida unes obligacions". Per aquestes altres qüestions no s'ha especificat el grau de prioritat.

Taula 10. Mesures que es podrien impulsar. Grau de prioritat

	Barcelona		Municipis 100.000 a 500.000 hab.		Municipis 50.000 a 100.000 hab.		Municipis menys de 50.000 hab.		Total		Prioritat
	N	(0-10)	N	(0-10)	N	(0-10)	N	(0-10)	N	%	
Subvencions a programes municipals de seguretat concrets	1	10,00	3	9,00	6	7,33	19	7,89	29	85,3%	7,97
Espais/instrument de coordinació de les policies locals	1	9,00	3	8,67	6	8,17	18	7,28	28	82,4%	7,68
Subvencions a programes socials destinats a la prevenció	1	6,00	3	8,67	6	7,50	18	7,00	28	82,4%	7,25
Actuacions urbanístiques i en l'espai públic	1	8,00	3	8,33	6	7,33	18	7,11	28	82,4%	7,32
Espais compartits de coneixement sobre les problemes i tendències de la seguretat als municipis	1	7,00	3	7,33	6	8,00	17	7,41	27	79,4%	7,52
Suport en el disseny i implementació de mesures de promoció de la seguretat	1	6,00	3	7,33	6	7,17	16	7,50	26	76,5%	7,35
Programes de formació	1	9,00	3	7,67	5	7,80	17	7,41	26	76,5%	7,58
Creació i disseny indicadors i sistemes de seguiment i avaluació de polítiques de seguretat i programes	1	7,00	3	8,00	5	8,00	17	7,00	26	76,5%	7,31
Mancomunar policies locals	0	-	2	6,00	4	7,50	13	7,08	19	55,9%	7,05
Altres	0	-	1	-	1	-	4	-	6	17,7%	-

Font: elaboració pròpia

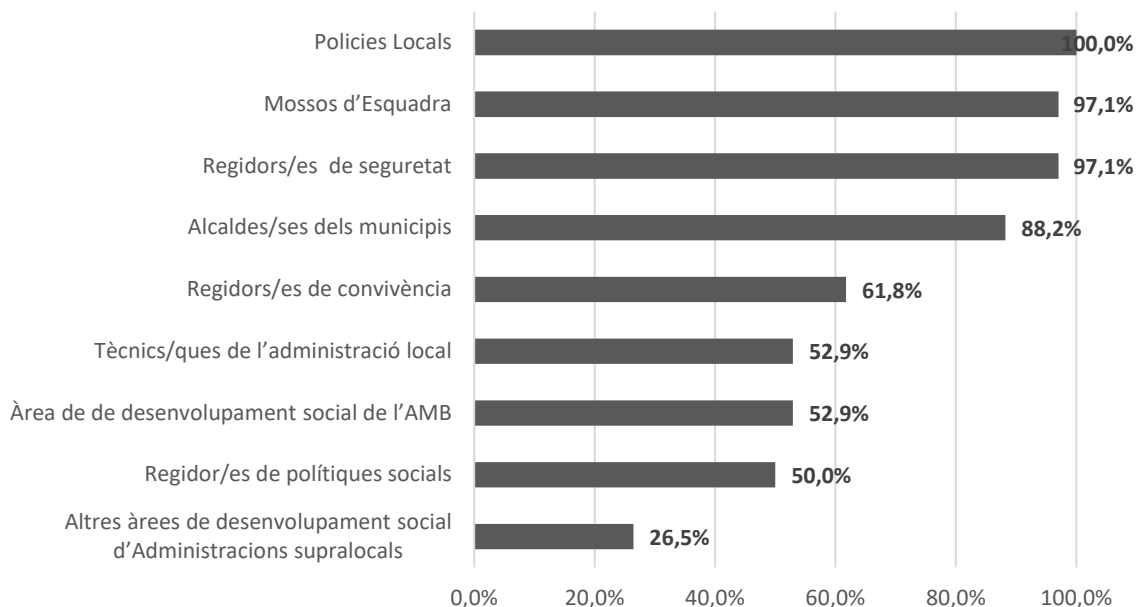
Actors que hi haurien de participar

També hem preguntat, a partir d'un llistat tancat, quines agències creien que haurien de ser presents per a la formulació de les estratègies metropolitanas en l'àmbit de la seguretat i la prevenció. Les respostes també han tingut força consens entre els municipis:

- Majoritàriament, els municipis que han participat en la recerca, entenen que la Policia Local, els Mossos d'Esquadra, així com les regidories de seguretat i les alcaldies han de ser el principals actors que haurien de ser presents Ara bé, el 61,8% dels municipis han considerat oportú que les regidories de convivència també, hi haurien de participar.
- A mes distància d'aquest primer grup d'actors, alguns municipis creuen escaient que també hi participin els tècnics de l'administració local, l'àrea de desenvolupament econòmic i social de l'AMB, o altres àrees de desenvolupament social d'altres administracions supralocals.
- Tres municipis han fet reflexions entorn aquesta possibilitat, en aquest sentit, un municipi en concret ha explicat, que no és tan la participació especifica d'un actor determinat sinó més aviat com és "d'important que els participants tinguin una visió transversal sobre el fenomen i amb una

visió metropolitana”, que sigui capaç d’anar més enllà de la seva realitat municipal. Un altre municipi ha suggerit al creació d’aquesta Autoritat Metropolitana, proposant alhora que tingués certa capacitat reguladora. I per últim, s’ha suggerit possibilitar la participació ciutadana en aquest àmbit, és a dir, escoltar a les persones que viuen en el territori.

Gràfic 4. Actors que haurien de participar

Font: elaboració pròpia

Taula 11. Actors que haurien de participar (recomptes municipals)

	Total	Barcelona	Municipis 100.000 a 500.000 hab.	Municipis 50.000 a 100.000 hab.	Municipis menys de 50.000 hab.
Polícies Locals	34	1	3	7	23
Mossos d'Esquadra	33	1	3	7	22
Regidors/es de seguretat	33	1	3	7	22
Alcaldes/ses dels municipis	30	0	3	7	20
Regidors/es de convivència	21	1	1	6	13
Tècnics/ques de l'administració local	18	0	3	4	11
Àrea de desenvolupament social de l'AMB	18	0	2	5	11
Regidor/es de polítiques socials	17	0	1	4	12
Altres àrees de desenvolupament social d'Administracions supralocals	9	0	1	3	5
Altres	3	1	0	1	1

Font: elaboració pròpia

Grau de necessitat d'algun instrument metropolità

Enfront aquest exercici d'imaginació sobre un tipus ideal d'abast metropolità i davant també dels processos de racionalització i rendició de comptes que es troben les administracions públiques hem volgut saber el parer respecte la necessitat i/o prioritat en el disseny d'algun instrument metropolità, per determinar d'alguna manera, com seria un eventual acolliment d'alguna mesura metropolitana en aquesta direcció. En aquesta direcció, vam formular una pregunta en què es demanava, a partir d'una llista tancada de respostes, el grau de prioritat d'aquestes mesures que s'endrecaven de una prioritat totalment necessària, molt necessària, bastant necessària, poc necessària o/i gens necessària.

D'acord amb això, val a dir que la resposta ha estat molt positiva, doncs més del 80% dels municipis creuen que la mesura dels disseny d'algun instrument metropolità és molt necessari i totalment necessari. I un 17,6% troba la mesura bastant necessària. A més a més, en la mesura que els municipis són més petits, el grau de prioritat augmenta.

Taula 12. Necessitat d'algun instrument metropolità

	Grau de prioritat en el disseny d'algun instrument per l'abordatge metropolità	
	N	%
Molt necessari/prioritari	16	47,1%
Totalment necessari/prioritari	12	35,3%
Bastant necessari/prioritari	6	17,6%

	Totalment necessària/ prioritària	Molt necessària/ prioritària	Bastant necessària/ prioritària	Total
Barcelona	100,00%	0,00%	0,00%	100,00%
Municipis 100.000 a 500.000 hab	66,70%	33,30%	0,00%	100,00%
Municipis 50.000 a 100.000 hab	28,60%	71,40%	0,00%	100,00%
Municipis menys de 50.000 hab	30,40%	43,50%	26,10%	100,00%
Total	35,30%	47,10%	17,60%	100,00%

Font: elaboració pròpia

Municipis que reben ajudes d'algun ens supralocal

Amb la idea d'identificar si els municipis reben suport d'algun ens supramunicipal, s'ha constatat que d'entre els participants, més del 50% dels municipis reben algun mena de suport. A *grosso modo*, bàsicament es concentren en programes de formació (20,6% dels casos) o/i en altres programes de diferent naturalesa (20,6%) on destaca sobretot el paper de la Diputació de Barcelona en diferents projectes com per exemple en la formació, en els dissenys i plans d'actuació, així com en el suport, per l'elaboració del plans de seguretat local. En els alguns casos, el rol del Consell Comarcal també té un paper fonamental en les diagnosis i les situacions de risc i també en alguns plans d'actuació. L'Institut de Seguretat Pública de Catalunya en qüestions relacionades amb la formació específica de la policia local.

Altres municipis, expliciten com participen en determinats cercles intermunicipals, alguns d'ells han explicitat la tipologia i d'altres no. En tot cas, aquests cercles intermunicipals és una metodologia de treball que es

proposa també des de la Diputació de Barcelona, amb periodicitat anual, en l'àmbit de la prestació i gestió dels serveis municipals, per a assolir diferents objectius, com ara mesurar, comparar i avaluar resultats, mitjançant uns indicadors comuns consensuats amb l'objectiu final de millorar la prestació de serveis des de l'àmbit local. Aquests cercles municipals poden estar destinats a diferents serveis o en un concret, en el cas que ens ocupa, destinats a la policia local. També s'ha explicat com en algun cas, treballen en programes de cooperació policial, participant en diferents estratègies policials, juntament amb altres cossos de seguretat com ara Mossos d'Esquadra o/i Policia Nacional.

Taula 13. Tipus de suport per part d'ens supralocals

	Suport d'alguna administració supralocal per abordar problemes de seguretat	
	N	%
Programes de formació	7	20,6%
Diferents programes	7	20,6%
Participació en cercles intermunicipals	1	2,9%
Cooperació policial	1	2,9%
Cercle de Comparació Intermunicipal de la Diputació de Barcelona	1	2,9%

Font: elaboració pròpia

Aquests resultats mostren com els municipis perceben que en aquest àmbit hi té cabuda aquest abordatge no només metropolità, sinó inclús d'estratègies de cooperació intermunicipal sota el paraigua institucional de l'AMB. Sigui quina sigui la fórmula, estratègia, o línia d'actuació, ha quedat palès que molts dels problemes de seguretat poden tenir una abordatge metropolità i així ho han compartit els municipis i que aquest abordatge s'hauria de dur a terme mitjançant la creació d'instruments de cooperació intermunicipals (convenis, mancomunar serveis, etc.) o mitjançant eines i espais de coordinació de les polítiques de seguretat i prevenció. També s'ha recalcat la necessitat d'establir instruments de cooperació entre els municipis i l'AMB, és a dir, que d'alguna manera l'AMB sigui capaç d'oferir lideratge en aquest àmbit, fins i tot amb l'existència d'un servei metropolità dedicat a l'àmbit de la seguretat i prevenció metropolità. Tanmateix han considerat que la Policia Local, els Mossos d'Esquadra, així com les regidories de seguretat i les alcaldies han de ser els principals actors que haurien de ser presents, tot i que una àmplia majoria també creu convenient incorporar altres regidories com la de convivència i fins i tot, incloure d'alguna la participació ciutadana. Enfront l'exercici d'imaginació sobre un tipus ideal d'abast metropolità i davant també dels processos de racionalització i rendició de comptes que es troben les administracions públiques han de començar a considerar, més del 80% dels municipis han acollit molt positivament la creació d'algun instrument metropolità és molt necessari i totalment necessari, per tant, no semblaria tant fora de lloc començar a articular passes en aquesta direcció. Ara bé, abans de posar fil a l'agulla, hem volgut identificar si ja reben suport d'algun altre ens supralocal, amb la idea de trobar les buits d'actuació per l'AMB. Així hem vist, malgrat la no exhaustivitat de tots els organismes, el rol preponderant que té la Diputació de Barcelona, així com l'Institut de Seguretat Pública, i les estratègies de cooperació interpolicials. Per tant, no cal dir, per tal d'evitar solapaments, que s'hauria de dur a terme un inventari sobre els àmbits d'actuació, línies estratègiques, així com els aspectes determinants que cadascuna d'aquestes institucions operen en l'àmbit de les polítiques de seguretat i la prevenció.

6. Identificació de les iniciatives de resposta municipals i intermunicipals en matèria de convivència, prevenció i seguretat

La crisi derivada de la Covid-19, tot i la seva empremta global, ha tingut un impacte desmesurat en l'àmbit urbà que ha afectat directament a l'atenció i gestió sanitària, però alhora, també ha suposat una forta batzacada en les economies urbanes i en la mobilitat de les persones, fet que ha capgirat l'estil de vida eminentment urbanita. Davant aquesta situació sobrevinguda, el món local, ha estat la principal agència en la gestió de la crisi, intentant garantir els serveis públics necessaris i donant resposta a les necessitats bàsiques de primer ordre amb la màxima celeritat i en un lapse de temps limitat.

En el cas de la metròpoli barcelonina, els governs locals, encara que d'una manera fragmentada, han dut a terme una gran diversitat d'iniciatives, tant en relació als seus objectius, així com en els seus àmbits d'incidència, esforçant-se en abrigar totes aquelles situacions emergents i totes aquelles que, degut a l'efecte de la pandèmia, han empitjorat i han generat situacions d'emergència.

Amb la idea de conèixer i explorar els problemes de seguretat s'ha volgut prendre el pols sobre quins han estat els impactes de la pandèmia en aquest àmbit. En primer lloc a partir d'una pregunta al qüestionari de prevenció metropolitana, on s'ha demanat a cada municipi participant si durant la pandèmia s'han hagut d'impulsar mesures especials en la promoció de la seguretat i, en cas afirmatiu, quines. En segon lloc es llisten les iniciatives recopilades des de l'Àrea de Desenvolupament Social i Econòmic a través de l'exploració via web.

Irrupció de la pandèmia i gestió de la seguretat

La irrupció de la Covid-19 ha tingut un fort impacte en la vida de les persones, però també en el marc de les institucions i el bon govern dels ajuntaments. Ha estat un fenomen que ha trasbalsat tota la organització municipal, les prioritats i els camps d'acció per tal d'oferir suport i resoldre les eventuais situacions a les que s'han tingut que fer front. L'àmbit de la seguretat i la prevenció també ha estat una d'elles. Per aquest motiu també hem volgut saber, si a banda de les qüestions a les que ja hem fet referència, la irrupció de la pandèmia ha tingut efectes, bé agreujant alguns dels problemes de seguretat que els municipis ja patien abans de la seva arribada, i bé, si durant la pandèmia han tingut que desenvolupar mesures extraordinàries i específiques per poder desenvolupar correctament la seva tasca.

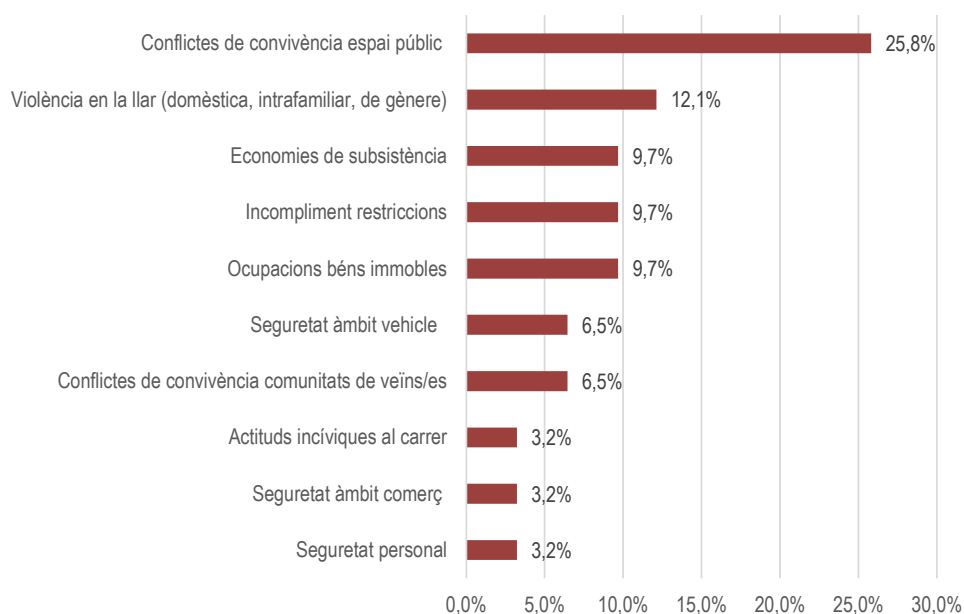
En el gràfic 5 es mostren quins han estat els principals problemes que s'han vist agreujats per la irrupció de la COVID-19 i s'observa com:

- De manera notòria els conflictes a l'espai públic s'han vist agreujats gairebé en un 26% dels municipis, en la majoria de casos pels usos intensius de l'espai públic, en concret amb tot allò relatiu amb l'oci (botellot, etc.).
- El segon aspecte que s'ha vist agreujat durant la pandèmia ha estat totes aquelles violències i/o conflictes que es donen en la esfera més íntima de les persones i que es donen en l'àmbit de la llar, manifestant-se sigui com violències de gènere, intrafamiliars o domèstiques.
- El tercer grup d'aspectes que s'han vist agreujats han estat, podríem afirmar a grans trets, amb qüestions derivades dels problemes socials greus on la població més afectada, i per tant, més vulnerable, s'ha vist perjudicada i on els municipis han tingut que donar resposta enfront aquesta

emergència social sobrevinguda. Ens referim a les persones sense llar, a la venda ambulants no autoritzada, però també en l'ocupació dels béns immobles per tal de disposar d'un habitatge.

- Un altre graïu important que s'han trobat els municipis i que sens dubte han tingut que fer front ha estat vetllar pel compliment de totes les restriccions generades, en primer lloc per les diverses prorrogues de l'estat d'alarma promulgat per les corts generals estatals, i en segon lloc, per les mesures i restriccions imposades per la Generalitat de Catalunya. Aquest fet, ha irromput pràcticament en el 10% dels municipis.
- Aspectes com la seguretat en l'àmbit del vehicle també s'han vist agreujats, així com aquells que pertanyen a l'esfera més íntima de les persones, doncs s'ha produït un agreujament de les violències en l'àmbit domèstic (sigui de gènere, domèstic o intrafamiliar), així com també, han empitjorat els conflictes de convivència en les comunitats de veïns i veïnes. Respecte a l'àmbit del vehicle, té certa lògica, doncs el fet de que la mobilitat ambulatòria no estava permesa sinó era essencial, ha incrementat les oportunitats dels possibles malfactors, en concret, en la sostracció d'algunes de les peces dels vehicles . I per aquest mateix fet, la no llibertat ambulatòria de no poder sortir massa de casa, ha incrementat tots els conflictes en l'àmbit més íntim, sigui en el propi habitatge i/o en les escales de veïns, doncs les convivència ha estat més íntima en la mesura que no s'ha pogut sortir de casa.
- Altres problemes que s'han vist agreujats però en menor mesura són les actituds incíviques al carrer, la seguretat en l'àmbit del comerç, qüestions relacionades amb la seguretat personal

Gràfic 5. Problemes de seguretat agreujats per la COVID-19

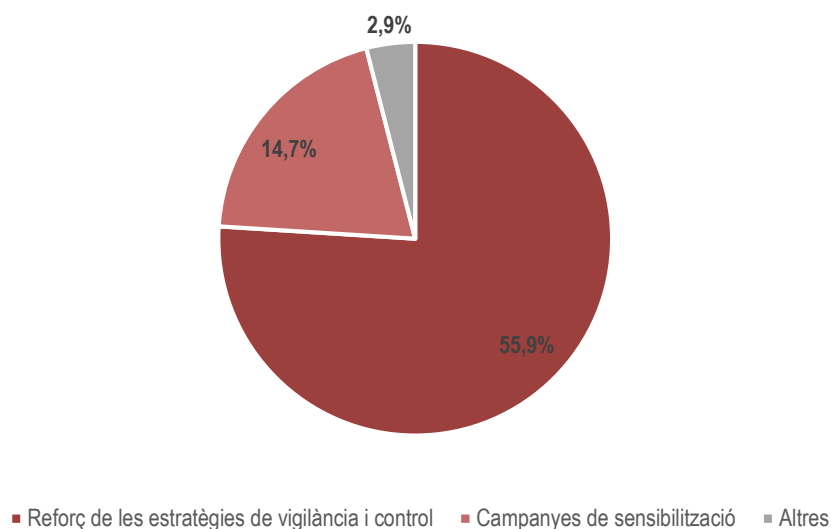

Font: elaboració pròpia

En relació a les mesures especials que els municipis han dut a terme, en més del 50% dels municipis les estratègies i les mesures que s'han emprat s'han destinat a la vigilància i control derivades tant de les restriccions de l'estat d'alarma, com d'aquelles promulgades per la Generalitat de Catalunya. En menor mesura s'ha dut a terme campanyes de sensibilització. Un 2,9% dels municipis han desenvolupat altres

estratègies basades en la potenciació de la presència d'educadors de carrer o en la difusió dels recursos telemàtics en el suport de les víctimes de violència masclista.

Gràfic 6. Mesures preses arrel de la COVID-19

Font: elaboració pròpia

Tal i com s'ha vist, malgrat les experiències han estat pròpies en cadascun dels municipis que componen l'AMB, la majoria d'ells han compartit i han tingut que fer front qüestions semblants i per tant dona sentit a la raó de ser d'aquest informe, que no té per objectiu explicar la realitat particular de cada municipi, sinó canalitzar les seves realitats de manera conjunta i fer-les visibles en el seu conjunt representant la seva escala metropolitana. Així, la irrupció de la Covid-19 ha tingut un gran impacte en el marc de les institucions i en el bon govern dels ajuntaments agreujant qüestions que ja tenien certa presència en les realitats dels municipis. Així, s'ha vist com els conflictes tant en l'espai públic com en les esferes més íntimes han estat els fenòmens més freqüents que la pandèmia ha agreujat, però alhora, tal i com ha estat i continua sent notori, també ha tingut un impacte sagnant els col·lectius més desfavorits i vulnerables, que d'ençà de la crisi 2008, no han fet més que augmentar.

Iniciatives de resposta als problemes de seguretat de la pandèmia

Davant aquesta diversitat i sense voluntat de ser exhaustiva, en aquest apartat es recullen un seguit d'iniciatives de resposta municipal i intermunicipal durant el període 30/03/2020 i 28/05/2020 relatives a l'àmbit de la convivència, la prevenció i la seguretat urbana. La recollida de dades s'ha fet a través de fonts secundàries a partir de la tasca desenvolupada per l'Àrea Metropolitana de Barcelona (i específicament l'Àrea de Desenvolupament Social i Econòmic que ha anat recopilant, via web, les accions dels municipis metropolitans des de l'inici de la pandèmia). Així, s'han registrat un total de 82 iniciatives relacionades amb prevenció, convivència i seguretat urbana, de les quals, ja podem predominar les mesures relacionades amb la violència masclista (programes d'atenció a les víctimes o a les dones que pateixen violència), amb la convivència (conflictes de convivència en comunitats de veïns), amb la mediació (conflictes de veïns escala i educadors de carrer), amb la coordinació policial (mesures d'intervenció) i amb el suport al col·lectiu LGTBIQ+.

En concret s'observa com:

- Gairebé el 38% de mesures han estat dirigides a l'atenció a la víctima i, concretament, han estat dirigides a les víctimes de la violència masclista o intrafamiliar, i pràcticament, totes les mesures han tingut un abast local, excepte una que ha estat d'abast supralocal i que s'ha dut a terme per la Diputació de Barcelona.
- El 36,1% de les mesures s'han dirigit a la prevenció de conflictes interpersonals, en concret, en l'àmbit intrafamiliar i en les comunitats de veïns i veïnes. Pràcticament, la seva totalitat, han estat d'àmbit local, excepte dues de les mesures que han tingut un abast supralocal per part de la Diputació de Barcelona.
- L'organització dels recursos policials han estat presents en el 6% de mesures.
- Altres qüestions relatives a la promoció de la ciutadania, les informacions sobre la COVID-10, així com els canals de denúncia també han estat altres mesures que han aparegut, però en menor mesura. La categoria altres qüestions recull mesures de caire genèric.

Taula 14. Recull iniciatives

	N	%
Atenció a la víctima	31	37,3%
Prevenció de conflictes interpersonals	30	36,1%
Organització de recursos policials	5	6,0%
Promoció de la ciutadania	4	4,8%
Informació	3	3,6%
Canals de denúncia	1	1,2%
Prevenció de la delinqüència	1	1,2%
Altres	8	9,6%
Total mesures	83	100,0%

Font: elaboració pròpia

Malgrat que sabem que aquest recull de mesures s'ha de prendre com una tasca exploratòria es destrien però algunes reflexions al respecte que cal considerar. Com s'ha vist, el gruix de les mesures que es van recollir en la recerca web s'han destinat en la seva majoria, a dos àmbits. D'una banda, aquelles destinades a l'atenció a la víctima per qualsevol tipus de violència que una persona pogués patir en la seva esfera íntima, i d'altra banda, en sentit ampli, aquelles mesures destinades a la convivència. D'acord amb l'àmbit de la violència, com ja es sabut és un fenomen que es troba en l'agenda política i mediàtica a nivell d'estat i per tant, aquests s'han traduït alhora en les línies estratègiques, circuits i protocols d'actuació que emmarquen mesures multinivell, arribant fins l'esfera local. D'acord amb la convivència, no cal dir, que, en la mesura que la vida als municipis i la metròpoli és complexa, les relacions entre les persones també ho són per diferents motius, i per tant, és evident que, com ja han albirat els resultats del qüestionari la convivència en sentit ampli és un dels àmbits d'actuació importants en els municipis.

Ara bé, també cal tenir en compte un parell de qüestions. En primer lloc, que aquest recull, com és lògic, no llista totes les tasques que han dut a terme els 36 municipis de l'AMB de manera exhaustiva. Des dels operadors públics sabem que aquesta tasca municipal, molts cops, pel volum de feina que comporta del dia a dia en els consistoris no s'acaba comunicant tota aquella feina que es duu a terme. Estem convençuts/des que això ha estat així també per aquest breu recull d'iniciatives. I tot i que ens ha permès percebre algunes de les mesures, tantes altres, en concret, en matèria de seguretat i prevenció no han quedat recollides i malgrat desconexim quines són realment, sabem que s'han desenvolupat i per tant, aquestes conclusions del present apartat s'han de prendre com orientatives.

7. Conclusions i línies de treball futures

En aquest apartat es resumeixen els principals resultats d'aquest estudi relatius a: el marc teòric i competencial de les polítiques de seguretat i prevenció urbanes, el component metropolità de la victimització; així com la visió i necessitats que els municipis participants en la recerca; com els principals resultats en la identificació de les iniciatives municipals que s'han dut a terme pels municipis de l'AMB:

- Com s'ha vist l'organització institucional de les polítiques de seguretat i prevenció és complexa. Sobretot en relació a la prevenció i en com s'han d'articular, doncs malgrat es produeix aquest marc de coproducció entre diferents actors, a l'estat espanyol no s'han organitzat, ni coordinat de quina manera s'han de dur a terme pels diferents actors. És clar que l'administració local, per la seva proximitat a la gestió diària, al territori i a les persones, és l'actor clau de la seguretat i prevenció i, és igualment cert que aquest territori no es circumscriu dins els límits administratius dels municipis, sinó que interpel·la a la ciutat real. La premissa d'aquest escenari de coproducció estableix un requisit clar: cap organització, cap ens ni cap actor pot, per si sol, oferir solucions als problemes relacionats amb la seguretat i la prevenció, sinó que precisa de la col·laboració i de la cooperació de tots els actors implicats i per tant semblaria que es precisa de certa planificació estratègica en aquest àmbit. Ens trobem amb un desafiament davant de fer com fer les polítiques de seguretat i prevenció urbanes, i com governar la seguretat en les metròpolis.
- El marc competencial és complex. La *Llei 4/2003 de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya*, proveeix d'un instrument que permet la creació d'espais de coordinació que poden ser útils a nivell metropolità, en concret, el seu article 12 preveu i permet la creació de les comissions regionals de seguretat, les quals es poden establir mitjançant decret, una agrupació territorial de municipis per formar una comissió regional de seguretat. Així, les Comissions Regionals de Seguretat les quals apleguen els municipis d'una mateixa regió policial amb la finalitat de facilitar l'anàlisi i fer la proposta conjunta dels plans de seguretat supramunicipals adequats a llurs necessitats i recursos. Per tant, es creu viable que en l'AMB tingui cabuda en aquesta figura o bé en el seu conjunt, o bé per determinades àrees.
- En la *Llei 3/2010 de 3 d'Agost de l'Àrea Metropolitana de Barcelona*, operativament no hi ha cap àmbit material exclòs, en termes jurídics existeix la disponibilitat instrumental per treballar en qualsevol camp, alhora que a més hi ha la possibilitat institucional de projecció i satisfacció de les necessitats escaients. En aquest sentit, es considera escaient revisar els preceptes clau partint de la capacitat d'encabir estratègies de les polítiques públiques de prevenció i seguretat amb una escala metropolitana. Mentrestant, i més enllà del que és estrictament seguretat ciutadana i gestió policial i penal de la mateixa, l'AMB té competències en diversos camps que es relacionen directament amb la prevenció de la inseguretat, del delictes i de la delinqüència, com són les polítiques socials, les polítiques de convivència l'urbanisme i el disseny d'espais públics o la gestió de la mobilitat quotidiana.
- Tant la victimització com la percepció de seguretat tenen un clar component metropolità. Com s'ha vist, les pautes de distribució dels fets delictius en el territori no tenen perquè coincidir amb la localització de la residència de les víctimes. L'especialització ambiental i productiva dels territoris a escala inframunicipal resulta en diferents espais d'atracció delictiva que s'ubiquen a la metròpoli d'acord amb la localització de les activitats, serveis i infraestructures. D'altra banda, la construcció social de la inseguretat és producte de la diferent distribució residencial dels grups socials, així com de les característiques dels teixits urbans, la manifestació de problemes socials a l'espai públic i residencial, o les relacions de convivència, totes elles qüestions que depassen els límits de les ciutats. Per tant, aquests resultats ja apunten sobre la possibilitat d'entomar certes

polítiques, mecanismes i recursos amb una perspectiva supralocal més àmplia que aquella que acaba circumscrita als límits administratius dels municipis.

- Aquesta metropolinització de les qüestions relatives tant a la victimització com en la percepció de seguretat, s'ha vist reafirmada també a partir dels resultats obtinguts en el primer qüestionari que s'ha fet mai als responsables de seguretat i prevenció dels 36 municipis de l'AMB sobre problemes de seguretat i metròpoli. S'ha vist com, malgrat els municipis enfronten de manera particular i individual totes aquestes qüestions relacionades amb la seguretat i la prevenció, pràcticament la totalitat dels han afirmat que els problemes de seguretat podrien tenir abordatge metropolità, amb estratègies de cooperació intermunicipal sota el paraigües institucional de l'AMB, mitjançant la creació d'instruments de cooperació intermunicipals (convenis, mancomunat serveis, etc.) o mitjançant eines i espais de coordinació de les polítiques de seguretat i prevenció.
- També s'ha recalcat la necessitat d'establir instruments de cooperació entre els municipis i l'AMB, és a dir, que d'alguna manera l'AMB sigui capaç d'oferir lideratge en aquest àmbit, fins i tot amb l'existència d'un servei metropolità dedicat a l'àmbit de la seguretat i prevenció metropolità.
- Enfront l'exercici d'imaginació sobre un tipus ideal d'abast metropolità i davant també dels processos de racionalització i rendició de comptes que es troben les administracions públiques els municipis han acollit molt positivament la creació d'algun instrument metropolità i per tant, considerem que no semblaria tant fora de lloc començar a articular passes en aquesta direcció.
- Per tot el fins aquí presentat es considera oportú començar a repensar les polítiques de seguretat i prevenció en clau metropolitana, entenent que ja no pot ser un àmbit relegat als municipis. Unes possibles línies de treball futures passen per: fer un retorn de les anàlisis i conclusions realitzades en aquest informe als municipis metropolitans, en forma de jornada de debat i reflexió; seguir identificant els problemes i aspectes relacionats amb la seguretat urbana i la prevenció que requereixen d'un tractament intermunicipal o metropolità; identificar i analitzar les respostes que s'estan donant actualment a aquests problemes, especialment aquelles eines i instruments de gestió i coordinació que puguin esdevenir intermunicipals o supralocals; conèixer com s'aborda la seguretat i la prevenció des de les diferents àrees de l'AMB (desenvolupament social i econòmic, mobilitat, urbanisme); treballar per a la creació i dinamització d'una xarxa d'actors locals i supralocals que intervenen directa o indirectament en la gestió de la seguretat i la prevenció als municipis metropolitans, per tal d'avançar en la creació d'un possible grup motor d'abordatge metropolità de la seguretat.
- Considerar totes aquestes qüestions ha de permetre racionalitzar, orientar, millorar i construir noves geometries variables per a les polítiques de seguretat i prevenció. No tan sols per l'acompliment de les necessitats dels municipis, sinó en la satisfacció de seguir liderant aquesta empenta i visió metropolitana de la projecció futura i conjunta per una gran metròpoli barcelonina del futur.

8. Bibliografia

- Arteaga, F. (2015). La Ley de Seguridad Nacional: tarde y mal pero ¿mejor que nunca? Publicat el 24/07/2015, disponible a http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_es/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/defensa+y+seguridad/comentario-arteaga-ley-seguridad-nacional-tarde-mal-pero-mejor-que-nunca
- Bosch, J. (2020). La metròpoli de Barcelona i les polítiques de seguretat. Barcelona: Blog del PEM, disponible a : <https://pemb.cat/ca/blog/la-metropoli-de-barcelona-i-les-politiques-de-seguretat/119/>
- Brodeur, J.P. (2010). The policing web. Oxford Press University.
- Bradford, B. (2017). Stop and Search and Police Legitimacy. Routledge.
- Bradford, B., Loader, I. (2016). Police, crime and order: the case of Stop and Search. A Bradford, B., Jauregui, B., Loader, I., Steinberg, J. (eds). *The SAGE Handbook of global Policing*. London: SAGE.
- Brotat, R. (2014). La Seguridad urbana : entre la seguridad ciudadana, el civismo y la convivencia en espacios públicos. Tesis doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Crawford, A. (2009). Crime Prevention Policies in Comparative Perspective. Willan Publishing.
- Font, J. M. (2017). La España de las ciudades. Economía Digital.
- Garland, D. (2005). La cultura del control. Gedisa.
- Guillén, F. (2012). Policia i Societat. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Harari, Y.N. (2018). 21 lliçons per al segle XXI. Edicions 62.
- Hebberecht, P., Sack, F. (1997). La prévention de la délinquance en Europe. Nouvelles stratégies. L'Harmattan.
- Larrauri, E. (2007). Ayuntamientos de izquierdas y control del delito. *Indret*, 3/2007.
- Martí, M. Barres, R. (2019). Metròpoli i mecanismes de cooperació intermunicipal. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.
- Medina, J. (2011). Políticas y estrategias de prevención del delito y Seguridad ciudadana. Edisofer.
- Medina, J. Blay, E. (2013). Community policing in Spain. Naya, M; Newman, G.R. (eds.) Community policing in indigenous communities. Taylor & Francis Group.
- Murrià, M., González, C. (2015). Plans Locals de seguretat ciutadana. Una guia metropolitana. Disponible a: <https://iermb.uab.cat/ca/estudi/plans-locales-de-seguretat-ciutadana-una-guia-metropolitana/>
- Presno, M. A. (2014). El primer anteproyecto de ley orgánica para la protección de la seguridad ciudadana, *Teoría y Realidad Constitucional*, núm. 34, 2014, 269-292.
- Recasens, A. (2003). Globalización, Riesgo y Seguridad: el continuarse de lo que alguien empezó. A La Seguridad en la Sociedad del Riesgo, da Agra, C., Domínguez, J.L., García, J.A., Hebberecht, P. (eds), pp 365-378. Atelier.
- Recasens, A. (2007). La Seguridad y sus políticas. Atelier.
- Rendueles, C. (2020). Contra la igualdad de oportunidades. Seix Barral.
- Ruiz Rodríguez, L.R. (2010). La gestión urbana de la seguridad: Política criminal y municipios. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 12-09, 1-25.
- Robert, P. (2003). El ciudadano, el Estado y el delito. Atelier.
- Wood, J. Shearing, C. (2007). Imagining Security. Willan Publishing.
- Standing, G. (2013). El precariado. Una nueva clase social. Editorial Pasado, Presente.
- Torrente, D. (2020). Seguridad Pública y Privada. Síntesis.

**Institut d'Estudis Regionals i
Metropolitans de Barcelona**

Universitat Autònoma de Barcelona (Campus de Bellaterra)
Plaça del Coneixement, edifici MRA, planta 2
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)

iermb@uab.cat